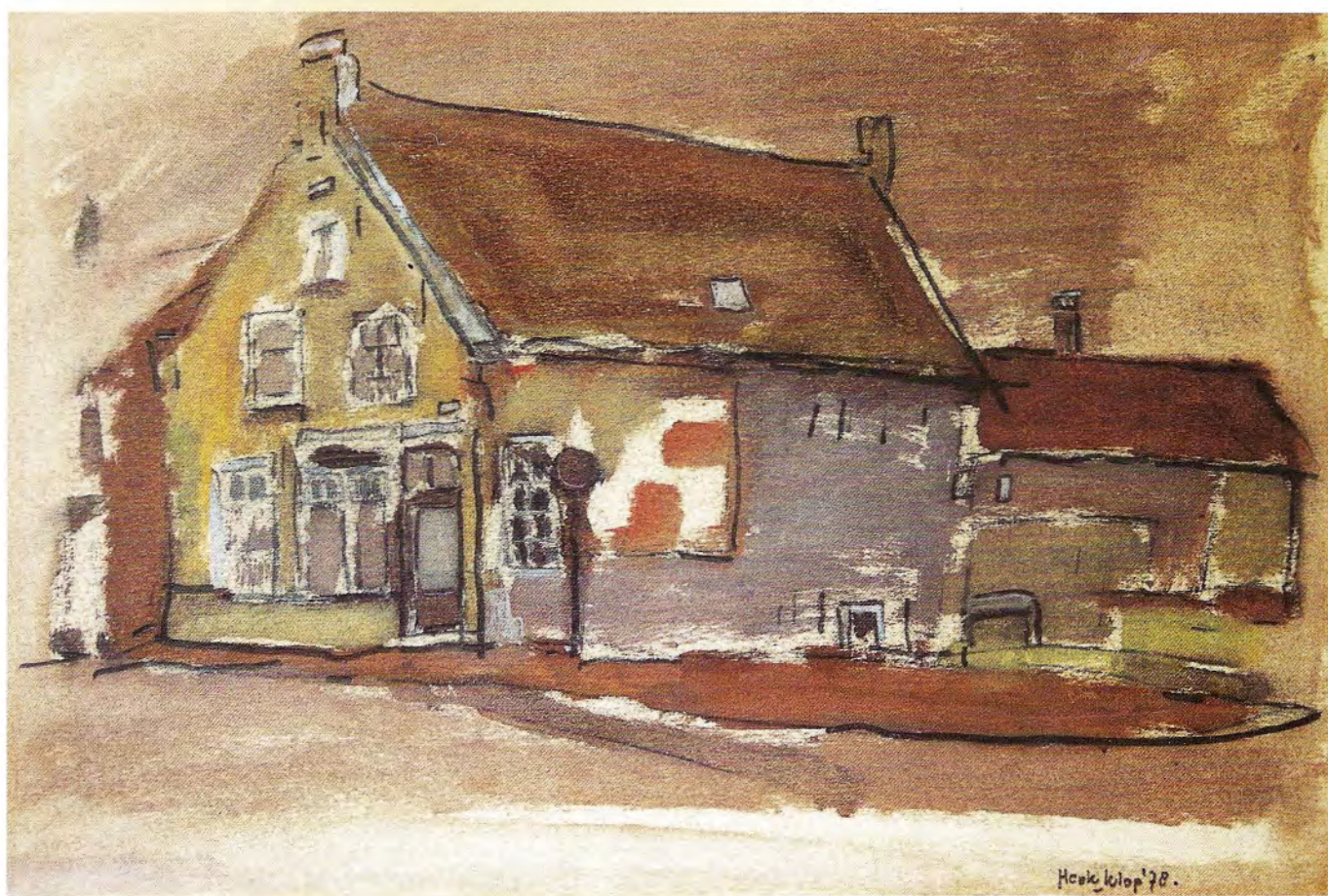

MEDEDELINGENBLAD

HISTORISCHE VERENIGING HARDINXVELD-GIESSENDAM

JAARGANG 25 NUMMER 1

ZOMER 2003

INHOUD

	pag.
Van de vice-voorzitter	1
In memoriam Arie C. Baardman	2
Het mededelingenblad door de jaren heen	3
Landschap	4
Uitreiking erepenning	5
Leden over 25 jaar Historische Vereniging	6
Iets over het ledenaantal	9
Wie, wat, waar?	10
Liefde	11
In perspectief van de tijd	11
Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam 25 jaar	13
Restauratiewerkgroep	15
Idealisme	18
Jeugd, idealisme, aanhang	19
25 jaar Historische Vereniging	20
25 jaar Historische Vereniging, een felicitatie waard	20
Historisch erfgoed	21
Genealogie	22
De Hardinxveldse Avelingen	24
De Merwede	26
Jaonus is ok van de pertij	27
In memoriam Wouter de Leeuw	28
Tien jaar W.J. de Geus van 't Verlaatsfonds	29
Recensies	31
Een bijzonder ontdekking	32
Herkomst naam Tiendweg	34
Reacties "Groeten uit Giessendam"	35
Presentatie Buitendams 4	36
Historische Open Dag	36
De Boogbrug	37
Schenken	38
Open Monumentendag 2003	40
Activiteitenoverzicht Museum De Koperen Knop	40

Foto op de omslag: Aquarel Buitendams 4, Henk Klop.

COLOFON

Uitgever	Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam.
Redactie	A.C. Baardman (†), W.F. van de Bree-Ooms, A. Dubbeldam-van der Waal van Dijk, J.I.C. de Jong-Kooij.
Foto's	Voor zover niet afkomstig uit het foto-archief van de vereniging zijn de illustraties ter beschikking gesteld door: L. Berghuis, W.F. van de Bree-Ooms, A. Dubbeldam-van der Waal van Dijk, W. van Westen.
Druk en lay-out	B.V. Grafisch Bedrijf Tuijtel.
Oplage	950.
Redactieadres	Buitendams 77, 3371 BB Hardinxveld-Giessendam, telefoon 0184-614563, telefax 0184-611589.
Verschijnen	Eenmaal per halfjaar. Het wordt gratis toegezonden aan de ca. 900 leden van de vereniging en de zusterorganisaties in de regio. Daarnaast is er een beperkt aantal exemplaren beschikbaar voor belangstellenden. De losse verkoopprijs bedraagt € 1,60.
Copyright	Overname van artikelen of gedeelten daarvan is toegestaan mits duidelijke bronvermelding en toezending van een exemplaar aan de uitgever.

BESTUUR

A.C. Baardman (†)	Vier Heultjes 74	5165 PW	Sprang-Capelle	0416-316946	
J. van den Bout	Albert Cuypstraat 17	3372 XA	Hardinxveld-Giessendam	0184-616450	lid
W.F. van de Bree-Ooms	Buitendams 77	3371 BB	Hardinxveld-Giessendam	0184-614563	secretaris
J. Dubbeldam	Buitendams 134	3371 BN	Hardinxveld-Giessendam	0184-613938	lid
M.J.A. de Haan	Buitendams 4	3371 BL	Hardinxveld-Giessendam	0184-616586	vice-voorzitter/arch.
J.J. van Houwelingen	Kerkstoep 1	3372 DG	Hardinxveld-Giessendam	0184-617726	lid
A. Kampman-Timmer	Graafland 82a	2964 GA	Groot-Ammers	0184-601741	penningmeester
A. Koorevaar	De Sav. Lohmanstraat 60	4207 NV	Gorinchem	0183-628647	lid
A.A. van der Vliet	Binnendams 10b	3373 AD	Hardinxveld-Giessendam	0184-616619	lid

De minimum contributie voor 2003 bedraagt € 12,00. Voor leden tot 18 jaar en ouder dan 65 jaar € 10,00. Hogere bedragen zijn altijd welkom.

Bankrekening: 32.50.99.138, girorekening: 3879669. Graag bij elke betaling duidelijk vermelden wat u betaalt.

Donaties zijn altijd van harte welkom.

VAN DE VOORZITTER

Arnold de Haan

Tot onze grote droefenis moeten wij hier melding doen van het feit dat onze voorzitter Arie C. Baardman op 17 maart jl. is overleden. Op 7 februari zat Arie, zoals gewoonlijk, de maandelijkse bestuursvergadering voor, waarbij de plannen voor de festiviteiten in verband met ons 25-jarig bestaan een belangrijk agendapunt vormden. De volgende dag was het zijn beurt voor de winkeldienst in ons Historisch Informatie Centrum en heb ik nog uitgebreid met hem van gedachten gewisseld over de gang van zaken binnen de vereniging en de geplande festiviteiten. Een dag later, op zondag, werd Arie getroffen door een ernstig herseninfarct.

Kort na dit gebeuren is op 18 februari het bestuur bijeen geweest in een buitengewone vergadering om de ontstane situatie te bespreken. Omdat toen nog niet duidelijk was hoe de toestand zich verder zou ontwikkelen werd, gezien de ernst van de situatie, besloten de geplande festiviteiten in verband met het 25-jarig bestaan van onze vereniging te annuleren.

Een aantal lopende zaken kon echter niet meer worden teruggedraaid. Eén van die zaken was de voorbereiding voor dit mededelingenblad waarvan de bedoeling was het een feestelijk aanzien te geven. U zult begrijpen dat dat laatste, gezien de omstandigheden, niet kon worden uitgevoerd. De inhoud lag echter al grotendeels klaar en bestond voornamelijk uit artikeltjes die op ons verzoek werden geschreven door oud-bestuursleden in verband met het jubileum.

Omdat de uitgave van een mededelingenblad een lange voorbereidingstijd vergt en de inhoud dus niet van het ene moment op het andere kan worden gewijzigd, is besloten deze artikelen te handhaven.

Overigens nam Arie de laatste tijd een groot gedeelte van het redactiewerk voor het mededelingenblad en de publicaties voor zijn rekening. De artikelen en de meeste illustraties ten behoeve van dit blad waren al door hem verzameld en bewerkt.

Buitendams 4.

Het lijkt ons daarom gepast, om mede als een eerbetoon aan Arie, de inhoud van dit blad grotendeels volgens plan uit te brengen.

Het gevolg van deze dramatische gebeurtenissen is onder meer dat de functie van voorzitter van de vereniging vacant is. Het zal vermoedelijk niet eenvoudig zijn om op korte termijn iemand te vinden die deze functie op zich wil nemen. Dat houdt in dat de overige bestuursleden er (deel-)taken bij krijgen boven op hun doorgaans toch al drukke agenda.

Daarbij komt dat nog twee bestuursleden, mevr. J.I.C. de Jong-Kooij en dhr. E. Blokland te kennen hebben gegeven hun functie te willen neerleggen. Gelukkig is de eerste bereid gevonden de redactie voor het mededelingenblad voorlopig te blijven voeren. De consequentie is echter wel dat er dit jaar maar één mededelingenblad zal verschijnen.

Bovenstaande geeft aan dat de vereniging dringend behoefte heeft aan enkele bestuursleden met enige redactionele aanleg.

IN MEMORIAM

ARIE C. BAARDMAN (1934-2003)

Jan Dubbeldam

Toen wij, kort na de vergadering van 7 februari, vernamen dat onze voorzitter een hersenbloeding had gekregen en in coma lag, konden wij niet bedenken dat hij op 17 maart zou overlijden en wij Arie nooit meer zouden zien. Hij laat voor ons een grote leegte na.

Arie Cornelis Baardman werd geboren te Giessendam op 16 januari 1934 als zoon van de schrijver Cees Baardman.

In 1990 werd Arie lid van onze vereniging. Door zijn interesse in de historie en het feit dat vanuit het bestuur eens het idee was geopperd om een publicatie samen te stellen over zijn vader, de schrijver C. Baardman, werden de contacten met Arie steeds intensiever. Die publicatie kwam er en omdat hij toch binnen afzienbare tijd met pensioen zou gaan ging hij in op het verzoek vanuit het bestuur om de gelederen te komen versterken. In de loop van de jaren had Arie in zijn bedrijf de nodige managerskwaliteiten aangekweekt en zodoende werd hij al snel gepromoveerd tot vice-voorzitter en vervolgens, in 2000, tot voorzitter.

Vrijwel vanaf het begin van zijn bestuurslidmaatschap hield Arie zich bezig met de redactie van het mededelingenblad en de publicaties. De computer was zijn grote hobby en het schrijven had hij niet van een vreemde. De combinatie van deze beide talenten leidde er toe dat Arie, behalve voorzitter, al snel de ideale redacteur werd van alles wat door de vereniging werd uitgegeven.

Hij verzamelde artikelen, of schreef ze ook wel zelf, zocht er de bijpassende afbeeldingen bij, maakte de lay-out en leverde na verloop van tijd een cd-rom, met een compleet mededelingenblad of publicatie, af bij de drukker.

Daar tussendoor schreef hij, in 2000, nog zijn tweede eigen boekje in de Historische Reeks met de titel "Nieuws van 100 jaar geleden".

Bovendien zag hij ook nog kans, zoals het een goed voorzitter betaamt, om alles wat er in de vereniging omging, te kunnen overzien. Daarmee bepaalde hij in grote mate het beleid en vormde het gezicht van de vereniging naar buiten toe.

Wij zullen Arie missen, niet alleen vanwege zijn praktische kwaliteiten maar vooral ook als vriend en collega-bestuurslid.

Arie Baardman is vrijdag 21 maart in Hardinxveld-Giessendam begraven.

HET MEDEDELINGENBLAD DOOR DE JAREN HEEN

Arnold de Haan

Het mededelingenblad, dat u hier hebt open-
geslagen, is al weer het eerste nummer van de
25ste jaargang. Ja, want behalve dat onze ver-
eniging dit jaar 25 jaar bestaat, geldt dat ook
voor het mededelingenblad.

Op de oprichtings- en eerste algemene leden-
vergadering van februari 1978 werd reeds
besloten "dat regelmatig een mededelingen-
blad aan de leden zou worden toegezonden",
zoals in de aanhef van het allereerste blad
wordt gememoreerd. Er wordt nog aan toege-
voegd: "De uiteindelijke vormgeving hiervan
zal nog moeten worden gevonden."

Na de oprichtingsvergadering duurde het overi-
gens nog even voordat het eerste exemplaar
werd verspreid. Dat had ongetwijfeld te maken
met de hectische periode die volgde na de
oprichting van de vereniging. De slag om Bui-
tendams 4 was toen in volle gang en veel tijd
voor het samenstellen van een mededelingen-
blad was er niet. Het eerste exemplaar ziet dan
ook pas het daglicht op 22 juni van dat jaar.

Het blad leek nog in geen enkel opzicht op het
mededelingenblad zoals dat tegenwoordig
vorm wordt gegeven. Het bestond uit twee A-
4tjes die met een nietje aan elkaar waren
gehecht met als titel "Mededelingen van het
bestuur". Die titel dekte ook volledig de lading
want het blad had uitsluitend de functie om de
leden op de hoogte te houden van de activitei-
ten van het bestuur.

Zo krijgt in het eerste nummer de strijd om het
behoud van de Koepel aan de Wiel en Buiten-
dams 4 veel aandacht en wordt onder andere
vermeld dat het archeologisch onderzoek op
de locatie van de voormalige boerderij "de
Eendenbout" is afgerond en dat het de bedoe-

ling is de resultaten van dit onderzoek te pre-
senteren in de vorm van een tweede publicatie.
(Na het boekje Buitendams 4). Als laatste
wordt met enige trots melding gemaakt van
het feit dat het ledenbestand de 150 reeds is
gepasseerd.

Het tweede mededelingenblad verschijnt nog
in oktober van dat jaar en het jaar daarop wor-
den de leden verblijd met wel drie mededelin-
genbladen, die nog steeds bestaan uit twee
geniete A-4tjes. In 1980 verschijnen eveneens
drie edities waarvan de eerste twee dit maal uit
drie A-4tjes bestaan en de derde zelfs uit zes.

In 1981 begint het er al een klein beetje op te
lijken. Het aantal pagina's neemt toe tot 12 en
er wordt een voor- en achterschutblad toege-
voegd van wat zwaarder gekleurd papier. Het
voorblad wordt voorzien van een plaatje in de
actuele sfeer, (toen het pand Nebo en plaatjes
van de sluis i.v.m. het 700 jarig bestaan hier-
van) en ook bij de mededelingen, die overi-
gens een steeds uitgebreidere vorm zijn gaan
aannemen, worden voor het eerst afbeeldin-
gen toegevoegd, zoals een aardig plaatje van
het drijvende eiland in de Wiel dat in dat jaar
werd gereconstrueerd.

De binding, die bij het eerste nummer van dat
jaar nog uit een nietje in de linkerbovenhoek
bestond, wordt verbeterd door bij het tweede
nummer twee nietjes aan de rugzijde te hechten.
Door het toevoegen van afbeeldingen neemt
vanzelfsprekend ook het volume toe. Inmiddels
bestaat de inhoud van het blad niet meer
alleen uit mededelingen van het bestuur aan
de leden, maar worden ook korte artikelen
opgenomen waarin een bepaald historisch
onderwerp wordt belicht

Door dit alles wordt de oorspronkelijke vorm
van het blad, een stapeltje aan elkaar geniete
A-4tjes, niet meer acceptabel geacht waarbij
ook technische aspecten, zoals het aan elkaar
nieten van zo'n steeds dikker wordend pakket,
een rol spelen.

In november 1982 verschijnt het blad daarom
in een aangepaste en meer professionele vorm
in het formaat van een halve A-4 met nieten
van buiten naar binnen door de rug. Overigens
draagt het blad nog steeds zijn oorspronkelijke
titel "Mededelingen van het bestuur".

Dat verandert bij het tweede nummer van 1984. Vanaf dat moment luidt de titel kortweg "Mededelingenblad" en dat is tot op heden zo gebleven.

Een aantal jaren geleden zijn er plannen geweest om deze titel te veranderen. In dat kader werd een oproep aan de leden gedaan om suggesties in te dienen. Ondanks dat velen daarop reageerden kon geen van de ingediende voorstellen de unanieme goedkeuring van het bestuur wegdragen. Daarom is destijds besloten om de bestaande titel "Mededelingenblad", die inmiddels een ingeburgerd begrip was geworden, ongewijzigd te laten.

Vanaf dat moment worden de bladen gedrukt door de professionele drukkerij Van den Dool te Sliedrecht. Aan deze vorm verandert de eerstvolgende 10 jaar nauwelijks iets.

De drukkosten van het geleidelijk aan wat dikker wordende blad lopen echter gestaag op en aan het eind van 1993 wordt besloten om te zien of er een goedkopere oplossing te bedenken zou zijn.

Deze oplossing wordt gevonden bij B.V. Grafisch Bedrijf Tuijtel waar men bereid wordt gevonden onze vereniging indirect te steunen door het mededelingenblad te drukken tegen sterk gereduceerd tarief.

In overleg worden het formaat en de lay-out aangepast terwijl ook een andere papiersoort in gebruik wordt genomen.

Het eerste mededelingenblad van de jaargang 1994 ziet er, door deze veranderingen en verbeteringen, uiterst professioneel uit en dat is tot op heden zo gebleven.

Toen de opmerking, in de aanhef van het allereerste mededelingenblad werd gemaakt dat de uiteindelijke vormgeving hiervan nog zou moeten worden gevonden, had niemand kunnen denken dat die uiteindelijke vormgeving van een uitstraling en kwaliteit zou zijn als de tegenwoordige mededelingenbladen.

LANDSCHAP

Dit schilderij dateert van voor de vernieling van ons schone landschap 'De Waard'.

Leve de 'vooruitgang', wat geen vooruitgang biedt maar dat historie is geworden.

Dit schilderij is geëxposeerd geweest in het museum "Haus der Kunst", München, Duitsland.

In het eerste boek van de vereniging staat een tekening van mij: Pand Buitendams.

Tijdens de eerste (oprichtings)vergadering in de Merwestichting (nu Kampanje) met publiek werd ik tot notulist gebombardeerd. Toen heb ik een verhaal (kleine lezing) gehouden over het behouden van ons cultureel erfgoed, ook het landschap. Daarbij was toen oud-burgermeester Brinkman aanwezig. Dit alles was toen zeer bijzonder. Alsnog hartelijk gefeliciteerd met uw 25-jarig bestaan.

Henk Klop

Polder in de Alblasterwaard. (Olieverf/doek 40x45 cm).

In particulier bezit –München, Duitsland.

UITREIKING EREPENNING

Toen in 1988 onze eerste voorzitter Arie van der Meijden na 10 jaar besloot te stoppen met zijn activiteiten binnen onze vereniging vond het bestuur dat daar een gepast aandenken aan verbonden zou moeten worden. Dit idee mondde uit in het instellen van de zilveren erepenning, die op initiatief van het bestuur zou kunnen worden uitgereikt aan mensen die zich voor de vereniging bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt.

Het was dus Arie van der Meijden die de eer te beurt viel voor de eerste maal deze penning in ontvangst te nemen.

Een jaar later, in 1989, werd het scheidend bestuurslid Arie van der Plas na 10 jaar deel te hebben uitgemaakt van het bestuur, met dit eremetaal verblijd.

De derde persoon die deze eer te beurt viel was Piet den Breejen die, na vanaf de oprichting van de vereniging een prominente plaats in het bestuur te hebben ingenomen, in 1994 zijn functie vacant stelde. In 1998 kreeg Dick de Jong, na 15 jaar bestuurswerk, eveneens deze zilveren erepenning.

Omdat dit jaar onze vereniging 25 jaar bestaat en er nog drie bestuursleden zijn die al vanaf de oprichting in functie zijn, heeft het bestuur gemeend om deze drie: Willy van de Bree-Ooms, Jan Dubbeldam en Arnold de Haan voor hun niet aflatende inzet in de afgelopen 25 jaar, eveneens te lauweren met de erepenning. Van deze plannen wisten de genomineerden overigens niets af omdat dit alles achter hun rug om was bekokstoofd.

Direct na de opening van de gecombineerde historische dag die op 24 mei jl. in het Hervormd Centrum werd gehouden, werden de betrokken bestuursleden tot hun grote verbazing op het podium gevraagd waar ze door ons bestuurslid Jaap van Houwelingen de erepenning kregen uitgereikt.

LEDEN OVER 25 JAAR HISTORISCHE VERENIGING

ir. Arie C. van der Meijden, oud-voorzitter

Allereerst wil ik het huidige bestuur van harte feliciteren met dit zilveren jubileum. Ook wil ik alle oud-bestuursleden en alle mensen die een steentje hebben bijgedragen aan deze mijlpaal in deze felicitatie betrekken.

Als mede-oprichter en eerste voorzitter van de H.V. heb ik 25 jaar geleden aan de wieg gestaan van de vereniging. In die tijd was er slechts een handjevol dorpsgenoten dat iets zag in de oprichting van een Historische Vereniging. De Bond Heemschut, die als adviesorgaan betrokken was bij de oprichting, merkte destijds op dat niet het oprichten van een vereniging het probleem is maar het in stand houden van een vereniging. Nu, 25 jaar na de oprichting, kunnen wij stellen dat de sprong in het duister van de initiatiefnemers van destijds niet tevergeefs is geweest. De vereniging telt momenteel meer dan 900 leden en er is waarschijnlijk in Hardinxveld en Giessendam geen woning te vinden waar niet ergens op een boekenplank een boekje of een publicatie van de vereniging staat.

De mensen van het eerste uur halen nog vaak herinneringen op uit de beginperiode. De achterkamer van de destijds door mij bewoonde woning Boorstraat 3 was het epicentrum van de vereniging, waar vaak tot diep in de nacht folders werden gevouwen, brieven werden geschreven, plannen werden bedacht en waar ook heel veel plezier werd gemaakt.

Jarenlang was er daar een ontmoetingspunt van plaatselijke politici, journalisten, bestuursleden en mensen die iets in het dorp wilden veranderen. De journalist dhr. J.D. Coenraads was daar een graag geziene gast en hij wist in die tijd De Merwestreek elke week te vullen met het nodige vuurwerk.

Het was een roerige tijd. Vele lijntjes kwamen bij elkaar in de achterkamer van Boorstraat 3. Het gemeentebestuur had in die tijd de handen vol (en kreeg grijze haren) van alles wat er zoal in de Boorstraat werd uitgedacht.

De roep om aandacht voor behoud van het karakter van onze dorpen kreeg langzaam maar zeker steun bij de bevolking. Bij de definitieve oprichting van de H.V. in 1978 mocht de vereniging reeds het honderdste lid inschrijven.

Dankzij de steun van de bevolking kon de vereniging een steeds grotere vuist maken en zijn er toch vele belangwekkende panden en dorpsgezichten voor het nageslacht bewaard gebleven. Ook kreeg Hardinxveld-Giessendam door invloed van de H.V. als eerste dorp in de Alblasserwaard een eigen gemeentelijke monumentenlijst. Nog steeds is het jammer dat deze lijst slechts enkele panden telt, terwijl de lijst de bedoeling had om vele interessante panden en dorpsgezichten te beschermen. Een dorp is nooit af, elke dag wordt er weer nieuwe geschiedenis geschreven.

De Koepel. Links op de foto Jansje Monteban, rechts Mijntje Monshouwer. Momenteel wordt het huis bewoond door A.C. van der Meijden die het huis ook gerestaureerd heeft.

Belangrijk is het m.i. om oog te houden voor deze voortschrijdende geschiedenis en hoe deze geschiedenis zich onder andere uitdrukt in de ons omringende bebouwing.

Dit bewustzijn vormt een belangrijk onderdeel van de identiteit van onze dorpsgemeenschap.

De Historische Vereniging heeft in de afgelopen 25 jaar een brede belangstelling gewekt voor dit bewustzijn en hiermede een belangrijke bijdrage geleverd aan de leefbaarheid van ons dorp.

Ik hoop van harte dat de vereniging over 25 jaar haar gouden jubileum mag vieren en samen met de Stichting Dorpsbehoud een stimulerende rol zal blijven vervullen als het gaat om aandacht voor en bescherming van de vele mooie plekjes die ons dorp nog rijk is.

Bij deze mooie taak wens ik de vereniging heel veel succes.

Hieronder ziet u een kleine collage van foto's van panden die in de afgelopen 25 jaar helaas gesloopt zijn.

Buitendams 414-416, gesloopt 1981.

Rivierdijk 180, gesloopt 1997.

Damstraat 40, gesloopt 1983.

Rivierdijk 510-511, gesloopt 1984.

Peulenstraat 1-3, Kastanjehof, gesloopt 1991.

Gelukkig zijn er ook panden gebleven en prachtig gerestaureerd!

Buitendams 56/58, Voor en na de sloop, geschilderd door T. Borsje.

Binnendams 6.

Binnendams 4.

Kerkstoep 1 te Boven-Hardinxveld.

Buitendams 32.

IETS OVER HET LEDENAANTAL

Arnold de Haan

Momentopname van de oprichtingsvergadering in 1978.

Toen onze vereniging in februari 1978 werd opgericht, bedroeg het aantal leden 89.¹ Dat vonden wij toen al heel wat. Er was in die turbulente periode overigens ook niemand binnen het bestuur die zich serieus afvroeg of er nog veel leden bij zouden komen. Er waren wel belangrijker zaken om ons druk over te maken. Het waren echter blijkbaar juist die zaken waar wij ons druk over maakten die ook andere mensen aanspraken. Het was een tijd van veel acties, veelal gericht tegen het bestuur van onze gemeente dat meende dat alles wat oud was maar gesloopt moest worden en dat er in een dorp als Hardinxveld of Giessendam eigenlijk in het geheel geen monumenten te vinden waren. Ja, er stonden wel een paar oude boerderijen, een kerktoeren en een stenen paal op de Rijksmonumentenlijst, maar verder... Monumenten, die had je in Dordrecht of Amsterdam en misschien wel in Heusden of zo, maar hier???

¹ Het is wel aardig om te vermelden dat van deze "leden van het eerste uur" er ongeveer 50 nog steeds als lid staan ingeschreven.

Sorry, ik zie dat ik wat van het onderwerp afdwaal. Het gaat over het ledenaantal, maar dat heeft toch wel weer met het voorafgaande te maken.

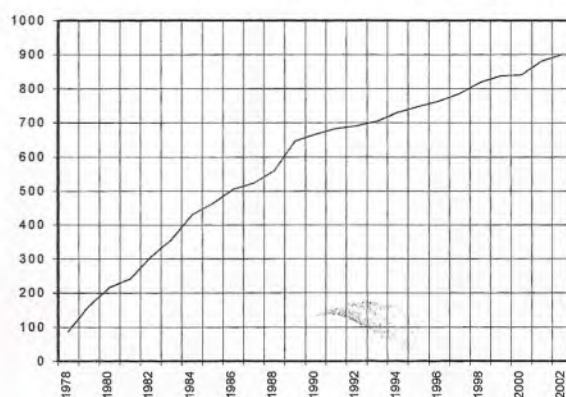
Door onze acties, die met dat doel nog nooit in onze gemeente waren voorgekomen, trokken wij veel aandacht van de pers. Met de regelmaat van de klok verschenen stukken in de krant die gratis reclame (of misschien in voorkomende gevallen ook wel antireclame) waren voor onze vereniging en haar doelstellingen. Hoe dit ook zij, het had wel tot gevolg dat binnen een jaar het ledental ongeveer was verdubbeld en tot onze verbijstering zette die groei zich gestaag voort. Zoiets hadden wij nooit verwacht maar het leidde er wel toe dat nauwelijks tien jaar later het ledenaantal was gegroeid tot ongeveer 650.

Daarna komt er een kentering in de aanwas van leden. Een van de redenen zal ongetwijfeld zijn dat een tijdelijk verzadigingspunt werd bereikt en wat eveneens een rol moet hebben gespeeld is het feit dat een groot gedeelte van de leden al niet zo heel jong meer was toen zij lid werden.

Er komen dan nog wel nieuwe leden bij maar helaas vallen er door overlijden ook weer leden af. Desondanks stijgt het ledenaantal sinds 1989 gestaag, wel niet meer zo explosief als in de beginperiode, maar toch komen er elke 4 tot 5 jaar netto ongeveer 100 leden bij.

Op bijgaande grafiek is die groei duidelijk af te lezen en u ziet dat de stijgende lijn vanaf 1989 opvallend consistent is. Momenteel telt de vereniging ruim 900 leden en als de opgaande lijn zich voortzet, en er is geen aanleiding om te veronderstellen dat dat niet zo zou zijn, dan kan een prognose worden gemaakt wanneer het 1000ste lid kan worden gehuldigd.

Ledenaanwas Historische Vereniging

Bij gelijkblijvende groei zal dat medio 2007 zijn beslag moeten krijgen.

Wij houden u op de hoogte.

WIE, WAT, WAAR?

A. Dubbeldam-van der Waal van Dijk

Reacties op de rubriek "Wie, wat, waar" in het vorige mededelingenblad:

De man op de foto met de baard is Teun Smit, vader van Dries Smit, de visboer.

De vrouw met het brood onder haar arm is Flora Bongen-de Krijger, moeder van Henk

Bongen met aan haar hand Willy Bongen. Ze heeft waarschijnlijk net een vers brood gehaald bij bakker Kruizenga. De foto is genomen voor de oude Rotterdamse Bank op de Dam.

Ook is er nog een reactie gekomen op de foto van drie oude mannen op het bankje. De gegevens namen bleken niet juist. Volgens de laatste gegevens zijn het: Hannes Konijnenburg, Hannes van Houwelingen en Huib Boxman.

De redactie is blij met uw reactie en wij hopen dat u ook weer goed wilt kijken naar de volgende foto's. Wanneer u bekenden herkent, rekenen wij op u!

LIEFDE

Cor van Bennekom

Gedurende een aantal jaren mocht ik lid zijn van het bestuur van de H.V. Al de eerste vergadering viel het op dat dit een ander gezelschap was dan de overige besturen waar ik deel van uitmaakte. Een kenmerk was dat bestuurders bij de H.V. vooral doeners zijn. Ik was meer gewend om na afloop van een vergadering naar huis te gaan met een goed of een slecht gevoel over wat al dan niet bereikt was maar niet met huiswerk. Bij de H.V. kreeg je altijd huiswerk mee en de volgende keer kwam dat ook terug op de agenda. En toch heb ik het jaren volgehouden. Sommige bestuurders van het eerste uur zijn er zelfs nu nog. Als je geen deel hebt uitgemaakt van het bestuur weet je niet hoe onnoemelijk veel tijd die mensen aan de H.V. besteden. Waar haalt men het enthousiasme vandaan? Ook daar kwam ik de eerste vergadering achter. Alles is terug te voeren op liefde voor ons dorp.

Liefde zult u zeggen dat gaat wel erg ver. Toch is het zo. Belangstelling voor de directe leefomgeving, zorg om de kwaliteit van het dorp, interesse voor de geschiedenis. Want de historie is niet stoffig of iets van vroeger. Nee, de historie is ook het nu. Niet alleen wanneer een album wordt doorgebladerd maar ook als je door het dorp gaat (liefst lopend of per fiets) maak je een tocht door de historie. Waar dan ook. Langs de rivier, in de Peulenstraat, over het spoor, de Buldersteeg, Den Bout, de Boorstoeper, de Avelingen, de Parallelweg enz, enz. Er is zoveel verdwenen, maar er is ook veel behouden. Vooral ook dankzij de H.V. Graag wens ik deze fantastische vereniging nog vele jaren toe en vooral hoop ik dat de boekjes hetzelfde hoge niveau houden, dan zal de kennis over ons verleden toenemen en wordt de liefde voor wat nog tastbaar rest uit het verleden alleen maar groter.

IN PERSPECTIEF VAN DE TIJD

Dick de Jong

'Historische verenigingen zijn tijdsverschijnselen' schreef een journalist een aantal jaren terug in het dagblad Trouw. Hoewel ik begrijp wat hij daarmee bedoelde, was ik het met die stelling niet eens. Er ontbrak iets aan. Het was op zijn minst wat 'te kort door de bocht'. Geruime tijd nadien las ik in een andere krant dat het ontstaan van historische verenigingen vrijwel altijd een reactie is op een maatschappelijke ontwikkeling. Daarmee ben ik het wel eens. En ik denk dat die Trouw-journalist van zoveel jaren terug het zo ook heeft bedoeld. Het ontstaan van historische verenigingen hangt vaak nauw samen met bepaalde gebeurtenissen. En soms ontstaan ze omdat er helemaal niets gebeurt. Onvrede speelt hierbij veelal een belangrijke rol. Ook komt het voor dat dergelijke verenigingen hun basis vinden in een hang naar vervlogen tijden. Ik denk dat voor Hardinxveld-Giessendam beide zaken een rol hebben gespeeld. Beide zaken hebben elkaar onbewust in de kaart gespeeld.

De Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam is ontstaan uit onvrede met wat er dreigde te gebeuren met ons cultureel erf-

goed. Buitendams 4 werd met de slopershamer bedreigd. De Koepel leek hetzelfde lot beschoren. Enkele markante gebouwen in de gemeente werden op zijn zachtst gezegd veronachtzaamd. Daartegen kwam verzet en dat verzet leidde tot een binding als historische vereniging. Dat kon, omdat er op dat moment sprake was van een 'klimaat', waarbinnen een historische vereniging kon ontstaan. De ontwikkeling van de samenleving in het algemeen en de economie in het bijzonder hadden medio jaren zeventig een grote vlucht genomen. Voor een aantal mensen ging die ontwikkeling wel erg snel. Bovendien vonden ze dat die ontwikkelingen telkens weer tot onbekende situaties leidden. Men had een zekere angst voor die onzekere toekomst. Daarmee was een basis gelegd voor een verlangen naar andere tijden. Naar vroeger, toen alles anders was. Toen alles beter was, vond menigeen. Of het vroeger beter was, kunnen we niet zondermeer stellen. Het voordeel van vroeger is wel dat je weet hoe het eruit heeft gezien. Het bevat daarom geen onbekendheden en daardoor ontleen je er zekerheid aan.

Om dit alles te kunnen begrijpen moet je weten hoe 'de wereld' er medio jaren zeventig uitzag. Na de Tweede Wereldoorlog was er sprake van een grote inzet van iedereen om de wederopbouw van ons land te realiseren. Dat gebeurde tot in de puntjes. En het ging gepaard met een sterk toenemende mobiliteit en een ongekennde mediaverbreiding. Er was sprake van een bevolkingsexplosie, wat leidde tot sterk verhoogde bouwactiviteiten. En al snel ontstond er een schaalvergroting, op vrijwel elk terrein van de samenleving, op lokaal, provinciaal, landelijk en op internationaal niveau. Doordat er nauwe samenwerking werd gezocht met andere landen, hield in feite de vaderlandse geschiedenis op te bestaan. In die situatie ontstond een duidelijke behoefte aan iets wat wel grijpbaar was: de plaatselijke geschiedenis.

De wederopbouw van de naoorlogse jaren zette zich voort in een sterke economische groei in de jaren zestig en begin zeventig. In 1973 kwam er een kink in de kabel: de oliecrisis. Dit leidde weer tot een teruglopende economische groei en een kritischer houding van de burgers. Maar de vaart van groeien en schaal vergroten zat er bij de overheid teveel in om ook nog eens aandacht te hebben voor kleinschalige panden.

De Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam heeft in haar vijftienvijfjarig bestaan veel voor de samenleving betekend. Als één van de belangrijkste zaken ervaar ik het open leggen van een groot deel van de plaatselijke geschiedenis van beide voormalige dijkdorpen. Van ander groot belang is de bewustwording, die de vereniging heeft teweeg gebracht. Jammer genoeg is het effect van dit laatste niet meetbaar. Maar er is zeker wel sprake van het ontstaan van een andere denkwijze. Over tal van zaken binnen de plaatselijke dorpsgemeenschap, louter doordat er een historische vereniging is, die is vertegenwoordigd in diverse adviesorganen.

Zo'n vijftien jaar heb ik als bestuurslid van de Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam het vele werk van zeer dicht bij mogen

ervaren. Voor tweederde van die tijd als voorzitter. Ik heb daarbij geprobeerd om de vereniging meer een 'gesettelde' gesprekspartner te maken binnen de plaatselijke samenleving. Dat bleek niet altijd even gemakkelijk. Maar gelukkig heb ik wel zegeningen mogen tellen. Ik heb daarnaast mogen ervaren dat er onvrede bleef over panden, waarvan werd gedacht dat ze het behouden waard waren. In veel gevallen was dit zeker het geval.

Het probleem in een westerse maatschappij is echter dat degene die de spijkers meebrengt het mag zeggen. Oftewel: de eigenaar bepaalt wat er met zijn bezit gebeurt. En die eigenaar heeft vaak een ander doel voor ogen dan een buitenstaander, ook al is dat een historische vereniging. Dat leidt vaak tot frustraties bij bestuursleden en vragen van leden. Maar evenzo tot onbegrip van de eigenaar van het desbetreffende onroerend goed en tot verwijdering tussen de vereniging en het gemeentebestuur.

Allemaal begrijpelijk, maar het had zo zeker niet altijd moeten. Misschien is wel te gemakkelijk voorbijgegaan aan het feit dat de tijd niet langer voortschreed, maar vooruit holde. Illustratief voor de snelheid van de veranderingen is de terugloop van het aantal winkeliers gedurende de laatste decennia. Het aantal slagers is drastisch verminderd. Kruideniers vinden we niet meer in Hardinxveld-Giessendam. Er zijn nog maar een paar groenteteboeren. Bakkers zijn op één hand te tellen. In die snel veranderende samenleving is geen tijd en geen aandacht voor incidentele voorbeelden van cultureel erfgoed. Alleen als er een goed onderbouwd beleidsplan op dit gebied zou komen, is er voor de toekomst misschien nog wat te redden. Wellicht kan de Historische Vereniging hier een initiatiefnemer in zijn.

Desondanks mag er, terugkijkend op 25 jaar Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam, sprake zijn van tevredenheid. De vereniging heeft in veel opzichten iets goeds gedaan. Ik durf te beweren dat zonder de Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam er nog veel meer aardigs uit het dorp zou zijn verdwenen, dan wij vaak nu al moeten constateren.

HISTORISCHE VERENIGING HARDINXVELD-GIESSENDAM

25 JAAR

Huib de Kok

In die 25 jaar is door onze vereniging veel gepresteerd. Het is niet voor niets een van de grootste verenigingen van Zuid-Holland. Bij dit soort verenigingen zijn drie soorten mensen: een klein aantal mensen trekt de kar, een groot aantal zit op de kar en de rest weet niet dat er een kar is.

De prestaties van onze vereniging bestaan o.a. uit de grote reeks boekjes die veel interessante feiten hebben beschreven of aan het licht hebben gebracht en niet te vergeten het mededelingenblad met iedere keer een scala aan informatie. Maar... we moeten die 25 jaar als aanlooptijd beschouwen, een leerperiode. Het begint nu tijd te worden dat er een paar mensen die nu nog op de kar zitten eraf springen en wat gaan meetrekken of desnoods meeduwen, rustig aan echter, want als er teveel gaan trekken en duwen struikelen ze over elkaar of gaat de kar scheef.

Er ligt nog heel veel werk te wachten voor de vereniging.

Over Giessendam en Neder-Hardinxveld is al veel gepubliceerd.

Dat was niet zo heel moeilijk want veel was nog te vinden in oude kranten en archieven. Bovendien was er nog een groep pientere oude heren die informatie kon verschaffen. Helaas zijn deze mannen zoals Jan Damen, Klaas Leenman en Piet den Dikken weggevallen en niet te vergeten onze grote inspiratiebron en voorloper Piet den Breejen.

Maar naar mijn mening ligt Boven-Hardinxveld nog grotendeels braak, terwijl dit dorpsdeel zo oud, zo interessant en intrigerend is. Het is hoogstwaarschijnlijk het oudste dorp van de Alblasserwaard, ontstaan uit een vrije ontginning, nog vóór de gereguleerde cope-ontginningen van de 11^e- en 12^e-eeuw.

Tijdens de urenlange gesprekken met Piet den Breejen is dit onderwerp vaak ter sprake gekomen. Maar ook weer... helaas!

Het raadsel begint al met de Gelders-Brabantse aanduiding "veld", het veld dat toebehoorde (vandaar het tussenvoegsel inx) aan ene Hart; de afkorting van Hartbaren of Hartman, een heel vroege voornaam die hier in de streek voorkwam bij de adel.

Wie was deze man en wanneer leefde hij?

Al in het jaar 1081 had Hardinxveld een pastoor. Voor een inwoneraantal van 50 of 60 mensen werd geen pastoor aangesteld, hoogstens een kapelaan. Gorcum was ook nog maar een gehucht of bestond nog niet. De Boven-Hardinxveldse kerk moet een moederkerk gehad hebben en omdat er geen parochiekerk in de buurt was, die dan de moederkerk geweest had kunnen zijn, ligt het voor de hand dat het bisdom Utrecht zelf of het diaconaat Tiel de dochterkerk Hardinxveld gesticht heeft. De parochiekerk Hardinxveld zelf heeft later wel enige dochterkerken gesticht, zoals Giesen-Nieuwkerk, heel vroeger ook wel eens Nieuw-Hardinxveld genoemd en nog weer later, samen met Giessen-Oudekerk, de dochterkapel op de Dam, ten behoeve van de jongere dorpen Giessendam en Neder-Hardinxveld. In de archieven van het bisdom Utrecht en zeker in die van het Vaticaan moeten aanwijzingen te vinden zijn.

'De Drie Snoeken' in vroeger tijden. Dit pand zal binnenkort gesloopt worden.

Vanaf wanneer werd Giessen-Nieuwkerk via de Kerkweg en de Nieuwe Steeg zo innig met Boven-Hardinxveld verbonden? Werd deze verbinding de Nieuwe Steeg genoemd omdat er al een steeg naar Giessen-Nieuwkerk was, namelijk de Buldersteeg, die eerst Bildersteeg genoemd werd?

Deze steeg leidde, voordat het Kanaal van Steenenhoek gegraven werd, rechtstreeks naar een gebouw in de meander van de Giessen, dus achter de villa van Andries de Kok.

Dat gebouw werd Bilderhof genoemd. Dat "bilder" kon ook op een molen wijzen, omdat bidden, ook wel bikken, een molenaarsterm was.

"Den ouwen dijk" liep vroeger door naar de Waterpoort van Gorcum, langs de rivier, buiten om wat nu de Avelingen heet. Langs die dijk stonden minstens twintig boerderijen en een molen. Daar moet toch nog wel iets van terug te vinden zijn?

Overall in de streek zijn stukjes land die "have-lingies" genoemd worden. Veel ervan zijn inmiddels opgehoogd, maar vroeger was het "onland", onrendabel land. De eigenaar staakte daarom het betalen van polderlasten, dat was de zogenaamde "spadesteking", waarmee het land terugviel aan de heer. Het woordje "heer" is een synoniem van "have" en het tussenvoegsel "ing" is de oude Karolingische uitdrukking voor "van".

Wat te denken van de Lansing, de kade die loopt vanaf Neerpolder tot aan de Brederodese Kade, die destijds de Schelluinse sloot tussen zijn boorden moest houden. Deze Lansing was de scheiding met de zusterpolder van Giessen-Nieuwkerk en is gelegd langs een natuurlijk waterloopje. Bij het aanleggen van de Betuwelijn zijn langs de Lansing middeleeuwse bewoningssporen gevonden.

Stond het Hof van de baljuw van Hardinxveld even ten westen van de Hofweerstraat, op de plek waar Aai den Asman (de Jong) woonde? Aai had een lijkwagen en wat koetsjes (waar zijn die wagens en die paardenbekleding en pluimen gebleven?) En hoe ging zo'n begrafenisgebeuren in zijn werk? Aai was de man die met paard en stortkar de putten in de weg met grind opvulde, vandaar dat er langs de dijk enkele grindbermen waren. Dirk "den dijschraper" maakte de boel glad (wie was Dirk?) Waar heeft Ds. Van Brummen die Romeinse munten gevonden en waar zijn ze gebleven? (Jan Coenraads, de elektriciën heeft het me verteld). Waar stond in de omgeving van het Kromme Gat het ashok en van wie was de mattenshuur, die zich bevond in een boerderij-achtig gebouw buitendijks, waar Bas van Mill zijn scheepsmotorenbedrijf had?

Wie exploiteerde de Franse school die ongeveer tussen de mattenshuur en de sluis gevestigd was?

De Hervormde kerk met pastorie in Boven-Hardinxveld.

Later zijn het een paar woonhuizen geworden. Ook daar in de buurt was een plek die "het Beeld" genoemd werd. Wat betekende dat?

Een eindje boven de sluis van het Kanaal van Steenenhoek was een plek die oude mensen "den ouwe sluis" noemden. Is hier aan het slotenpatroon te zien of hier vroeger een duiker, een sluisje of een molen geweest is waar het polderwater door geloosd werd op de rivier?

Wordt het niet hoog tijd om een archeologisch onderzoekje te doen naar dat afgebroken boerderijtje van de erven Paans, net boven de sluis? Hoeveel boerderijen of rudimenten ervan (behalve de oude houten schuur van Bikker) staan er nog langs de dijk en hoeveel zouden er in totaal gestaan hebben voordat de polder werd omgetoverd tot griend? Wanneer gebeurde dat en waarom?

Dan zijn er op Boven-Hardinxveld erg interessante families geweest, zoals de Wisbomen, de Van den Bouten, de Van Ecken (bierbrouwers), de Swetsen. Komt deze familie inderdaad als schoenmakers uit de Donaulanden? Hoe kwam mijnheer Verwey (Lokkie), de directeur van de kopergieterij, hier verzeild met zijn Italiaanse schone?

Waar komen die talloze bijnamen vandaan zoals de Golo, de Sugo, de Soeppot, de Jut, den Haker, Haar op m'n petje, Schootjie, Bobbertie, Orleans etc. etc.? Wie was Trui de Zee-marremijn die ene Aai z'n kop eraf sloeg met een wiehaak toen hij haar wilde aanranden terwijl ze haar beroep van griendenwiedster aan het uitoefenen was?

Deze opsomming is maar een greep, dus bij lange na niet volledig.

Ik zei al dat die eerste 25 jaar slechts een aanloopperiode geweest is naar het echte werk. Jammer voor Giessendam en Neder-Hardinxveld, wat eerlijk gezegd maar aanhangsels zijn van respectievelijk Giessen-Oudekerk en Boven-Hardinxveld. Wie van onder de tachtig springt nu eens van die zwaar beladen kar af om de mensen die nog fit genoeg zijn bij de oren te vatten en hen te vertellen wat van belang is om bovenstaande vragen te beantwoorden?

Zodat dat dan opgeschreven kan worden en

door andere 'karzitters' verder kan worden onderzocht.

Spring echter niet van de kar om die oude trekkers al te veel voor de voeten te lopen. Warm lopen door onderzoek te doen zou mooi zijn.

Niet alleen mooi, maar onontbeerlijk als wij niet willen blijven steken, want het is niet voldoende dat een historische vereniging alleen maar bestaat!

Laten wij er allemaal niet mee wachten, want voor wij er erg in hebben zijn de mensen die nu nog ondervraagd kunnen worden, helaas... ook niet meer beschikbaar.

RESTAURATIEWERKGROEP

Piet Boer

Vanaf de oprichting heeft onze vereniging vele historische voorwerpen in een enorme diversiteit in ontvangst mogen nemen. Al deze artikelen werden in de beginperiode door het bestuur ingeboekt, gefotografeerd en zonodig opgeknapt en in depot gezet. In september 1988 werd er, ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de vereniging, een expositie ingericht in het toen leegstaande oude gemeentehuis. Hierbij werd het grootste deel van de depot-inventaris geëxposeerd. Voorafgaand aan de expositie werd onder de leden een oproep verspreid om zo vrijwilligers te werven voor het inrichten van de expositie en om er als suppoost dienst te doen. Ik heb me hiervoor met vele anderen aangemeld. Tijdens mijn dienst op zaterdagmiddag werd het nieuwe mededelingenblad uitgedeeld. Daarin werd aangekondigd dat de monumentale boerderij "De Koperen Knop" zou worden aangekocht om als museum te worden ingericht. Om dit van de grond te krijgen werden ook voor dit project vrijwilligers gevraagd. Ik melde me aan en werd al snel daarna gebeld door de toenmalige voorzitter van de historische vereniging, Dick de Jong. Het eerste gesprek vond plaats in de "mooie kamer" van De Koperen Knop. Er werd besloten om vooruitlopend op de verbouwing te beginnen met het opknappen en restaureren van de inventarisstukken die van de vorige eigenaar waren overgenomen. We spraken af om elke woensdagavond

in De Koperen Knop bij elkaar te komen om de handen uit de mouwen te steken.

De start van de restauratiewerkgroep werd gemaakt met o.a. Kees Holster, Leen van Wingerden, Piet Boer, Joh. de Jong, Huib Ambachtsheer en Dick de Jong. Ook kwamen de bestuursleden van de Historische Vereniging regelmatig langs. In de stalruimte, die als werkplaats fungeerde, werden met eigen gereedschap allerlei artikelen ontroest, ontolmd, gerestaureerd en geconserveerd. In de herfst van 1988 werd de Giessen-Oudkerkse smederij met de gehele inventaris aangeboden. De Historische Vereniging nam deze uitdaging aan. De enige voorwaarde van de schenker was dat het geheel op korte termijn weggehaald, en binnen vijf jaar permanent geëxposeerd zou moeten worden. Dick de Jong schreef in het mededelingenblad van maart 1989: "Graag doe ik een dringende oproep aan u. Geef u op als lid van de eind vorig jaar ingestelde restauratiewerkgroep". Deze oproep was noodzakelijk want er was enorm veel werk te doen. In eerste instantie werd nog gedacht om de smederij in z'n geheel naar het terrein van De Koperen Knop te verplaatsen. Dit bleek om technische en financiële redenen echter niet haalbaar. Om de bestaande situatie vast te leggen is het hele gebouw door Jan Dubbeldam en mijzelf nauwkeurig opgemeten en ingetekend. Ook de gehele inventaris van enkele honderden stuks

werd daarbij precies omschreven en ingetekend. Tussen kerst en oudejaarsdag 1988 hebben we met vereende krachten alles ingepakt en naar een schuur achter De Koperen Knop overgebracht. De zware machines werden door de Fa. Lock met een kraanwagen vervoerd.

Op 20 september 1989 werd museum De Koperen Knop geopend. Voor dit kon plaatsvinden heeft een team van vrijwilligers veel werk verricht. Elektra, timmerwerk, schilderwerk, heel veel sjouwwerk en inrichten. Na een spoedcursus Elektra heb ik met Jaap van Houwelingen een deel van de elektrische installatie aangelegd en de verlichting aangebracht. Na de opening van het museum kon de stalruimte niet langer als restauratiewerkplaats worden gebruikt. We verhuisden daarom naar de naast het museum gelegen garage. Dit was vooral tijdens het koude en natte seizoen geen geweldige locatie. De restauratie werkgroep was inmiddels uitgedund tot Joh. de Jong en mij. Bij mooi weer werkten we zoveel mogelijk buiten. Later hebben we de c.v.-ruimte op de zolderverdieping van het museum tot kleine werkplaats verbouwd. De museumzolder werd dan vaak ook als werkruimte gebruikt. Dat was een hele verbetering hoewel het inhield dat alles voor het weggaan weer smetteloos moest worden opgeruimd en gestofzuigd.

Hier is ook het registreren van historische voorwerpen door de restauratiewerkgroep begonnen. Ieder voorwerp werd van een nummer voorzien en de bijbehorende gegevens werden op een formulier vermeld.

De Historische Vereniging kende een dergelijk systeem al dat centraal werd bijgehouden in het HIC in Buitendams 4. In de nummering van de voorwerpen werd onderscheid gemaakt tussen voorwerpen van het museum en de HIV zodat de collecties niet door elkaar konden raken.

Later zijn het museum en ook de Historische Vereniging overgestapt op andere meer professionele registratievormen.

Inmiddels hadden de bouwplannen voor de smederij vaster vormen aangenomen. Vooruitlopend daarop werd in het voorjaar van 1992 door een groep vrijwilligers begonnen met het ontroesten, restaureren en conserveren van de oude smederij-inventaris. Er werd zelfs een machine gemaakt die het ontroesten van de duizenden klinknagels en boutjes volautomatisch uitvoerde.

De werkgroep was inmiddels uitgebreid met Jaap van Houwelingen, Jan van der Plas, Joh. de Jong en dhr. Ambachtsheer. De laatste twee gingen ook vaak overdag verder met de werkzaamheden. In 1993 is de smederij, volgens de oude tekeningen, op het museumterrein

herbouwd. Alleen werd de kap een kwartslag gedraaid en op de plaats van het oorspronkelijke woonhuis werd een wagenschuur aangebouwd. Het project werd door bestuursleden van de Historische Vereniging begeleid en de vrijwilligersgroep heeft een flink deel van het timmerwerk, de vloeren en alle installatiewerk voor haar rekening genomen. Ook de centrale aandrijf-as, de machines en de gehele inventaris zijn door de vrijwilligers tot in detail volgens de lijsten en tekeningen op hun oorspronkelijke plaats teruggezet.

Boven de smederij werd de nieuwe restauratiewerkplaats ingericht en boven de wagenschuur werd een depotruimte gesitueerd.

Na het plotselinge overlijden van Joh. de Jong gingen Jaap en ik samen verder met het restaureren en klussen op de woensdagavond. Op diverse open dagen werd de werkruimte voor publiek opengesteld waarbij we uitleg aan het publiek gaven. Nadat De Koperen Knop een eigen klusploeg en eigen werkplaats kreeg, werd het werk voor het museum minder. We worden nu vaker ingezet bij de voorbereiding van exposities en open dagen.

De restauratiewerkgroep beschikt nu over een goed uitgeruste werkplaats en een ruime opslagruimte voor depotgoederen. Voor het restaureren en registreren van de historische voorwerpen hebben we de beschikking over de noodzakelijke gereedschappen en materialen.

Voor het registratiesysteem maken we gebruik van een computer met printer, scanner en een digitale camera.

Het registratieprogramma dat eerder in het HIC geïnstalleerd was is naar deze computer overgebracht. Sinds een jaar zijn we, naast het restaureren van ingekomen objecten, bezig met het fotograferen van alle depotstukken en worden de bestaande kaartgegevens aangevuld en in de computer opgenomen. Hierbij worden de voorwerpen gecontroleerd op roest en olm. Vervolgens worden de voorwerpen gerangschikt en op categorie opgeborgen in de rekken. Inmiddels hebben we drie van de dertien rekken gereed, we kunnen dus best nog assistentie gebruiken.

IDEALISME

Arie van der Plas

Toen ik tijdens de oprichtingsvergadering van de vereniging in februari 1978 werd ingeschreven als lid, kon ik niet weten hoezeer dit groepje idealisten de invulling van mijn vrije tijd de eerstvolgende tien jaar in belangrijke mate zou gaan bepalen.

Aan het einde van die vergadering konden belangstellenden zich aanmelden om actief deel uit te gaan maken van verscheidene in te stellen werkgroepen. Nadat ik me had aangemeld voor de werkgroep Archeologie en de werkgroep Inventarisatie, hobbelde ik een paar weken later mee met Arnold de Haan en Arie van der Meijden in de Renault 4 van laatstgenoemde. Op een regenachtige zaterdagmiddag begonnen wij met het inventariseren van monumentale of beeldbepalende panden in Buitendams. Dit soort ritten (die ook in andere samenstellingen plaatsvonden) vormden uiteindelijk de basis voor de vorming van een gemeentelijke monumentenlijst.

In de zomer van 1978 werd onder de "bezielende leiding" van Arnold de Haan in Binnendams een opgraving uitgevoerd ter plaatse van de voormalige boerderij "den Eendenbout", juist ten westen van De Koperen Knop. Ik herinner me de prettige sfeer waarin een en ander plaatsvond en de koffie die werd verzorgd door de familie De Kok, die toen nog in De Koperen Knop woonde. In die tijd hield ik me in de avonden nogal eens bezig met modelbouw. Zo gebeurde het dat in de herfst van 1978 Arie van der Meijden zich bij mij in de schuur aan de werkbank meldde (Ik woonde toen nog bij mijn ouders thuis in de Boorstraat). Hij vroeg me of ik er iets voor voelde een publicatie te schrijven over de (verdwenen) molens van Hardinxveld en Giessendam. Tijdens de hierboven al genoemde rondritten door het dorp had hij

gehoord van mijn interesse in molens. Ik stemde erin toe, maar realiseerde me meteen dat de informatie die ik voorhanden had wellicht niet voldoende was om een publicatie te vullen. Men deed me de suggestie onderzoek te doen in de polderarchieven en het gemeente-archief. Als ik eerlijk ben weet ik nog dat ik daar nogal tegenop zag. Dit was een voor mij onbekende wereld waar gevoelsmatig een hoge drempel voor lag. Nadat ik alle moed bij elkaar had geraapt ging ik op een dag naar dat in mijn ogen duffe, stoffige en ondoordringbare archief in Gorkum, want in het stadsarchief zijn de polderarchieven uit de Alblasserwaard in te zien. Wanneer je dan onder andere bemerkt dat de archivaris positief meedenkt in de richting van jouw onderzoek en je gegevens over molens boven water haalt die je onbekend waren, is het ijs gebroken.

Uiteindelijk werd archiefonderzoek voor mij een van de meest aangename vormen van vrijetijdsbesteding. Het gevolg was dat ik in

Korenmolen 'De Hoop'.

een tijdsbestek van ongeveer vijf jaar aldaar tientallen vakantiedagen doorbracht op zoek naar gegevens over alle poldermolens van de Alblasserwaard.

Zo zijn er tal van zaken die door je hoofd gaan als je terugdenkt aan je bijdrage aan de Historische Vereniging en het bestuurslidmaatschap van 1979 tot 1989. Zoals iedere maand de rubriek 'beelden uit de historie' in De Merwestreek, het regelmatig wisselen van de inhoud van onze vitrine in de bibliotheek, schrijven van publicaties, het afleggen van heel veel bezoeken aan huis bij mensen die informatie of foto's aan de vereniging ter beschikking stelden en de grote drukte rondom het dorpsfeest '700 jaar Dam'.

Ik herinner me ook nog goed hoe onze vereniging in 1982 een door de Heidemaatschappij uitgeschreven prijs in ontvangst nam. De prijs met oorkonde (die landelijk was uitgeschreven in het kader van 'Een kern waar pit in zit') werd door een vrij grote delegatie van ons bestuur op het provinciehuis in Den Haag in ontvangst genomen. Buiten gekomen vroegen wij onszelf af of wij niet eerst een patatje of iets dergelijks

zouden nemen voordat wij weer koers zetten naar ons dorp. Het was december en in de namiddag, dus enkelen van ons leek een 'patatje op straat' niet zo'n goed idee. Wij liepen wat rond en ontwaarden een pand waarvan ons het vermoeden bekreep dat daar iets te eten viel. Voor wij het wisten had een wat overdreven aardige man in jacquet zich over onze jassen ontfermd en bleken wij aan tafel geschoven te zijn in Hotel des Indes. Toen wij goed en wel aan de soep zaten trok tot onze verbazing de halve ministersploeg aan ons voorbij; wij bleken tevens in de 'kantine' van het zittende kabinet te zijn beland. Ook minister van defensie De Ruiters kwam langs; een geboren Giessendammer en tevens het tweehonderdste lid van onze vereniging. Via een ober wensten wij hem per briefje een smakelijk eten. Na afloop kwam hij natuurlijk even langs: een aardige afsluiting van de dag voor onze nog zo jonge vereniging die toen al landelijke waardering kreeg.

JEUGD, IDEALISME, AANHANG

Klaas de Boer

De HV/HG – zo heette het mapje op mijn bureau indertijd – is 25 jaar, en bloeit! Ik weet nog goed dat wij er 25 jaar geleden mee begonnen. Een troepie ongeregeld, Arnold van de archeologie, Arie studeerde architectuur, Wil was organisatorisch de beste, Piet den Breejen wist het eigenlijk allemaal als het ging om de historie van onze plaats. En Karel, jurist, dus doordacht en voorzichtig. Ook de orgelspeler Henk Klop en Jan Dubbeldam, eindeloos enthousiast. Ik was student in Utrecht, geschiedenis. Bezigt met een scriptie over de boeren in de Waard en daarom meer dan gemiddeld op de streek. Bovendien had ik het thuis met de paplepel binnengekregen, via mijn vader, die een buitengewone interesse voor alles wat oud was had, via Huib de Kok, die me warm maakte en ook met veel mensen in contact bracht. En ook door mijn ritten door de streek op mijn Tomos met hoog stuur. Anderen gingen naar de kroeg, ik bekeek boerderijen, bakhuizen, waterlopen, oude pontjes, stadshuisjes en gevelstenen.

Een beetje een ziekte dus, die gedeeld werd door Arnold en Arie. Het was op De Koperen Knop dat wij daarover spraken met ons drieën. Een dochter van oom Huib huwde, en onder het genot van de wijn groeide het plan. En het ging door!

Eerst als protestclub, waar Brinkman moeite mee had, waar wethouders over kloegen, en waar mensen achteraan gingen. Op een goede manier dan.

Ik was de penningmeester – de enige keer dat ik die functie in een bestuur had! – en daar had ik me behoorlijk op verkeken. Had gerekend op veertig, nou zestig leden, maar binnen twee jaar waren het er 300!

Waarom? Omdat wij vanaf het begin niet kozen voor suffe praatjes, voor nietszeggende lezingen met vershoten lichtbeelden. Twee keer per jaar een bijeenkomst, met zinnige onderwerpen over dorp en streek. En verder leuke boekjes in een eenvoudig vormgegeven serie. Buitendams 4 was de eerste uitgave.

Ik had vooral daar plezier in, want mijn wens – en die is uitgekomen – was de uitgeverij in te gaan. Dus praatjes met plaatjes op papier, dat lag me wel. Het werd trouwens ook één van de ervaringen, waarmee ik later Matrijs begon, nu nog steeds een uitgeverij met veel lokale en regionale uitgaven.

Het was ook een soort rebellenclub, dat eerste bestuur. Wij gingen naar raadsbijeenkomsten en commissievergaderingen, over onderwerpen die het nog weinig resterend historisch schoon van ons dorp uitdiepten. Nou ja, het was meer tegenhouden van de dreigingen, want de moker was snel gegrepen in die tijd

ten behoefte van verkeer en vooruitgang. Buitendams 4 is al genoemd, maar ook die charmante koepel aan de wiel, of de hoepmakerij. Wij streden, netjes, maar nadrukkelijk.

Die rebellenclub raakte ik te vroeg kwijt. Andere activiteiten lokten en na een jaar of vijf, zes was het over. Nou, niet helemaal, want via mijn moeder las ik alles, met – nog steeds – veel plezier.

De Historische Vereniging ligt me dus nog altijd na aan het hart, als een oude vriend. Wij hebben heel wat meegemaakt! En het was leerzaam.

25 JAAR HISTORISCHE VERENIGING

Nel van der Wiel-de Rover

Ondergetekende was zelf ongeveer van deze leeftijd toen ze met de werkzaamheden van de Historische Vereniging in aanraking kwam. Bij mij kwam wel de vraag op of ik echt al de leeftijd had voor een vereniging die zich met de historie bezighield.

Maar werkzaamheden te over bij deze actieve club, dus werd mij gevraagd een boekje te typen en wel op de schrijfmachine. Dus even snel corrigeren, zoals op de computer was er nog niet bij. Het was de publicatie over Buitendams. Bijna elk pand werd beschreven en hoe meer ik las en typte hoe interessanter het werd. Want van het bestaan van sommige huizen en/of winkels en hun bewoners kon ik me zelf ook nog wel iets herinneren. Hele oude verhalen besprak je weer met oudere personen en zo ging dit werk mij steeds meer boeien. Na deze klus volgden nog diverse andere en zo kwam in 1994 de vraag of ik zin had om eens een bestuursvergadering bij te wonen. Er werden nieuwe bestuursleden gezocht, dus als het mij wat leek was ik welkom. De eerste vergadering die ik bezocht werd gehouden in De Koperen Knop, het juiste sfeertje om daar met een club van ± 9 personen om een grote tafel over vele aspecten van je dorp te praten. Ik voelde mij nog wat jong, maar toen er iemand werd gezocht om de heer Thijs Stam te interviewen kwamen mijn jeugdherinneringen boven.

Als voormalig schippersdochter kon ik mij Thijs Stam en Het Langeveer duidelijk voor de geest halen. Er werd een disc-man aangeschaft om de gesprekken op te nemen. Erg zinvol, maar dan volgt de grote klus om alles op papier te krijgen. Als je dan ervaart hoeveel tijd in het samenstellen van één uitgave gaat zitten, reken dan maar eens uit hoeveel uren arbeid er gestoken zijn in de vele uitgaven die de vereniging al telt. Een waardevolle verzameling!

Wie heeft er nog ideeën of zou het zelf leuk vinden personen te interviewen? Zo kunnen interessante verhalen uit het verleden behouden blijven voor het nageslacht.

Na vijf jaar legde ik mijn bestuursfunctie neer, niet omdat het niet boeiend of niet leuk was, maar omdat ik keuzes moest maken in het indelen van mijn tijd. Daarom is het heel bijzonder dat er drie personen zijn die al vanaf de oprichting deel uitmaken van het dagelijks bestuur. Proficiat! Ik wens het gehele bestuur veel gedrevenheid en motivatie om met dit boeiende werk door te gaan.

VIJFENTWINTIG JAAR HISTORISCHE VERENIGING HARDINXVELD-GIESSENDAM, EEN FELICITATIE WAARD!

Pieter Wemmers

Sinds haar ontstaan in 1978 zet de vereniging zich in voor het behoud van onze lokale historie. Uit eigen ervaring weet ik dat dit de bestuursleden menig vrij uurtje gekost heeft en nog steeds kost. Even naar een vergadering van de Monumentencommissie, even een artikel schrijven voor het mededelingenblad, even winkeldienst draaien op zaterdagochtend, even het archief bezoeken voor genealogische gegevens, even dit en even dat...

Ik ben van mening dat Hardinxveld-Giessendam de bestuursleden van de H.V. dankbaar mag zijn voor het feit dat zij zich inzetten om onze culturele erfenis te waarborgen.

Het bezitten van zo'n erfenis is, in tegenstelling tot wat je soms hoort, wel degelijk van belang. Ik las eens ergens dat een ontdekkingsreiziger die niet op de kaart bijhoudt waar hij vandaan komt en waarheen hij op weg is, uiteindelijk zal verdwalen. Zo zal het ook gaan met een samenleving die het verleden verwaarloost. In velerlei opzichten is het verleden de sleutel tot het heden en de toekomst. En is het niet zo dat de geschiedenis zich herhaalt?

Ik hoop dan ook dat de Historische Vereniging nog vele jaren haar taak mag voortzetten en wens de mensen die zich op een of andere wijze daarvoor inzetten Gods zegen toe.

HISTORISCH ERFGOED

Teus Hoftijzer

Graag voldoe ik aan jullie verzoek om iets te schrijven in verband met het 25-jarig bestaan van de Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam.

Het is dit jaar 25 jaar geleden dat de Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam werd opgericht. Het is dit jaar ook Het Jaar van de Boerderij. Even een paar feiten. De afgelopen twintig jaar verdween maar liefst bijna achttien procent van alle historische boerderijen in ons land. Na de Tweede Wereldoorlog is men gestopt met het bouwen van streekeigen boerderijen. Gezien de ontwikkelingen in de landbouw is dat begrijpelijk. Erger is dat het aantal historische boerderijen schrikbarend is afgenomen. Wij hadden in 1940 nog 192.000 boerderijen in ons land. Daarvan zijn er nog 90.000 over. En de afbraak gaat verder. De provincie Noord-Brabant is koploper met 37,4 procent sloop in de afgelopen twintig jaar. Wanneer je deze lijn doortrekt, telt ons land in 2050 nog maar 46.000 historische boerderijen. De Stichting Historisch Boerderij-Onderzoek doet er alles aan om deze sloop een halt toe te roepen.

Waarom nu zo'n klaagzang bij een jubileum? Omdat in het in rap tempo afbreken van ons historisch erfgoed nu juist het ontstaan van onze vereniging ligt. Hierbij denk ik aan het behoud van "Buitendams 4". Hier werd ons verzet tegen afbraak beloofd. Het "gevecht" dat

wij geleverd hebben om de boerderij "Buitendams 118" te behouden. De verhitte discussies in de raadsvergaderingen over dit onderwerp. Het mocht helaas niet baten. "Buitendams 118" ging plat. Enige tijd geleden heb ik nog eens wat dia's bekeken van Buitendams zoals dat er rond 1980 uitzag. Dan schrik je van het feit wat er allemaal gesloopt is. Gelukkig bleef "De Koepel" aan de Kerkweg staan. De plannen om "De Kastanjehof" te verplaatsen liepen op niets uit. De boerderij van "Den Butter" in Binnendams werd gelukkig gerestaureerd. "De Koperen Knop" werd een prachtig museum. De Dijksynagoge, die vroeger ook dienst deed voor de joden uit Giessendam wordt, als alles volgens plan verloopt, dit jaar weer geopend. Dat is toch een prachtig resultaat, waar ook de Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam haar steentje aan bijgedragen heeft.

Ik denk met plezier terug aan de tijd dat ik de fotorubriek "Historisch Moment" in Het Kompas verzorgde. Soms veel reacties, soms geen enkele. Het gebeurde ook wel dat er na jaren nog reacties kwamen. Eén keer kreeg ik een reactie op een foto van een huis in aanbouw in Giessen-Oudekerk. Er stond een dorpstimmerman op, namelijk een zekere Simon (achternaam). Ik bleek al jaren tegenover een kleinzoon van hem te wonen. Jaren later belde er nog eens een zoon van deze timmerman op uit Zwijndrecht: zijn vader had ooit een houten

bank gemaakt die voor de kerk gestaan had. Die zou er nu nog zijn en in het plaatselijke café staan. Of ik de naam en het telefoonnummer van dat café wist. Je ontdekt ook op oude foto's dat deftige herenhuizen uit vervlogen dagen er nu vaak niet meer uitzien. Grote dakkapellen over de volle breedte van het dakvlak, andere indeling van de gevels. Toepassing van kunststof kozijnen. Modern stucwerk aan de

buitenkant. Juist dan besef je dat wij op de ingeslagen weg verder moeten gaan. Want zonder de oprichting van onze Historische Vereniging was er nog veel meer gesloopt en verprutst, dat is een ding dat zeker is. Ga door in de ingeslagen weg.

Ik wens jullie heel veel succes voor de toekomst.

GENEALOGIE

A. Koorevaar

25 Jaar Historische Vereniging en de Genealogie

Veel historische of oudheidkundige verenigingen in onze regio hadden tot voor vijf jaar terug geen afdeling genealogie. Nu de laatste paar jaar komt er wat meer beweging in, hoogstwaarschijnlijk door de landelijke toename van de interesse voor genealogie en ook de mogelijkheden om via internet te kunnen zoeken in diverse archieven in plaats van verre reizen te moeten maken om gegevens te verzamelen.

Zo kun je nu op internet kijken wat er in het nationaal [vroeger Rijks] archief te vinden is, zodat men geen vergeefse reis naar Den Haag hoeft te maken.

Ronald Nederveen was, begin jaren negentig van de vorige eeuw, een van de bestuursleden van de Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam met interesse voor genealogie.

De Historische Vereniging had omstreeks die tijd de beschikking gekregen over het 'Tromp archief'.

Om te weten of er animo was voor genealogie werd er door hem een informatieavond georganiseerd in De Koperen Knop om voorlichting te geven en te inventariseren, wie met welk onderzoek bezig was.

Op mijn vraag waarom Ronald niet was doorgegaan met het opzetten van een werkgroep, was het antwoord dat de bereidheid om met een groep eraan te beginnen aan de magere kant was. Voor één man alleen was het teveel werk, zeker wanneer dat naast het dagelijkse werk moet gebeuren. Dat is iets wat ik nu ook nog vaak tegenkom.

Genealogen zijn vaak eenlingen die het liefst alles bij zich houden. Gelukkig zijn er ook genealogen die soms op afstand toch wel gegevens uitwisselen en deze aan de vereniging beschikbaar stellen. Dat is voor de H.V. onmisbaar.

Medio 1996 is er door een drietal personen weer een poging gedaan om een werkgroep op te starten en weer was er een informatieavond in De Koperen Knop.

Het resultaat was inderdaad dat er een werkgroep van start ging [zonder bestuursleden] waarvan ik zelf ook deel uitmaakte, maar door de grote verschillen van aanpak is deze werkgroep in september 1997 opgeheven en gingen wij ieder onze eigen weg.

Kort daarna heb ik een plaats in het bestuur gekregen en nu 5 jaar later zijn wij toch wel behoorlijk wat verder. Dankzij de medewerking van een aantal vrijwilligers die het eentonige werk van gegevens in de computer invoeren op zich heeft genomen.

Wat is er veranderd?

Behalve de plaatselijke bevolking die regelmatig naar Buitendams 4 komt, krijgen wij nu uit het hele land en ook daarbuiten door middel van brief, telefoon en vooral e-mail de verzoeken om hulp bij het uitzoeken van gegevens. Uit Duitsland, Canada en zelfs uit Zuid-Afrika komen er vragen binnen.

Helaas denkt men dat wij alles uit onze mouw kunnen schudden, maar genealogie is nog altijd een kwestie van geduld.

Soms vind je een heleboel en soms zijn de resultaten wel eens mager en dan is men wel eens ongeduldig.

In het vorige Mededelingenblad heb ik te kennen gegeven, dat ik het plan heb om een kwartierstatenbrochure uit te geven. Daarvoor heb ik uw medewerking gevraagd om gegevens die ongetwijfeld bij u of een van uw familieleden aanwezig zijn aan de vereniging beschikbaar te stellen. Hoewel er enkelen gereageerd hebben, zijn de reacties matig voor een vereniging met meer dan 900 leden en daarmee één van de grootste van Nederland.

Aanvullend onderzoek

Bij het verzamelen van de familiegegevens heeft u ongetwijfeld tot 1800 alles uit de burgerlijke stand en de bevolkingsregisters opgezocht en veelal ook voor 1800 uit de doop-, trouw- en begraafregisters. Voor veel mensen is dit soms het einde van de zoektocht. Maar naast deze DTB-boeken zijn er in het nationaal archief in Den Haag nog diverse andere kopieën. Want alles wat ouder is dan 100 jaar, is in principe voor een ieder ter inzage.

Men vindt daar "Memories van Successie" met betrekking tot nalatenschappen. Ook vindt men de "Acte van Toestemming" met betrekking tot het huwen van een minderjarig kind, door de voogd of ouders. Het "Militair Stamboek" met vermelding van een ieder die voor 1924 onder de wapens is geweest.

Ook het kadaster zorgt in de meeste gevallen voor kopieën, zoals onder andere gegevens over grondverkoop.

In aansluiting op eerdere publicaties van wat men in Buitendams 4 vindt, wil ik u toch een aantal familieboeken noemen die daar ter inzage liggen.

Boek Vermeulen [Hr. Roskam] = no: B812

„ Van den Dool = no: B627

„ Ooms .

„ De Rover.

„ Van den Heuvel [titel = Int.Romein]

„ Van der Plas [Hr. C. Ras]

„ Kraayeveld

Het boek van de familie Nederveen dat wij al eerder hebben genoemd, heeft nog even op zich laten wachten.

Oproepen en vermeldingen

Ambachtsheer [Ambagtsheer] Ook al zijn er bij de Vereniging veel gegevens over deze familie bekend, een duidelijke parenteel of kwartierstaat bestaat er niet. Wie is er met deze familie bezig?

Hr. Hoogendonk uit Den Helder vraagt of wij hem kunnen helpen om te achterhalen of er verband bestaat tussen de familienaam Van der Donck en het begrip donken [hoogten] in de Alblasserwaard.

Mevr. Mouthaan uit Woudenberg is op zoek naar gegevens over de families De Groot, Van der Spek en Mouthaan.

Hr. Steenkamp uit Zuid-Afrika vraagt nadere gegevens over Jan Harmensz. Steenkamp, die omstreeks 1692 in Giessen-Nieuwkerk is geboren.

Hr. Hoogendoorn uit Laren biedt de Vereniging een kopie van zijn familiegegevens aan, waarvoor uiteraard onze hartelijke dank.

Hr. Klop uit Zoetermeer geeft een overzicht van zijn familie vanaf 1665 en vraagt of wij nog aanvullingen hebben.

U ziet dat er de komende tijd nog genoeg onderzoek moet worden verricht.

Tot slot:

De laatste tijd hebben wij nogal wat contact gehad met de afdeling genealogie van de Geschiedkundige Vereniging Giessenburg en Schelluinen. Een prettig contact; we kunnen elkaar helpen bij diverse opsporingen. Voor rechtstreeks contact kunt u bellen met Dhr. De Boer, tel. 0184-651577.

DE HARDINXVELDSE AVELINGEN¹

Jan C. Verdonk

In mijn onlangs verschenen boek *Een eeuw 'Boven'*, neem ik de lezer mee op een ontdekkingsstocht door het meest oostelijke gedeelte van de gemeente Hardinxveld-Giessendam, waarin de veranderingen die in de twintigste eeuw plaatsvonden centraal staan. Elke wandeling begint stevast aan de Gorcumse gemeentegrens en al gauw vraagt de Avelingen de aandacht. Het gebied besloeg oorspronkelijk een uiterwaard die zich uitstreckte van de Gorcumse stadswallen tot de buurtschap Den Bout in Hardinxveld. Het gedeelte dat tot het Gorinchemse territorium behoorde, werd de Gorcumse Avelingen genoemd, het westelijke gedeelte kreeg de naam Dordtse Avelingen. Tot dat laatste gebied wil ik me beperken.

Tot 1596 liep de oude zeedijk, zoals hij genoemd werd, als een schaaldijk, vlak langs de rivier. Toen de dijk, ook al door oorlogsomstandigheden² slecht en vervallen, bij hoogtij geen weerstand meer bood, besloot men dit gebied aan het water prijs te geven. Een al aanwezige slaper³ werd verhoogd en nam de waterkerende functie over. Een schenkeldijk, die in de volksmond al eeuwen de 'Nieuwendijk' wordt genoemd, verbond de oude en de nieuwe dijk met elkaar.

Aan het begin van de twintigste eeuw lag die dijk er nog netjes bij en het was er aangenaam wandelen, met links de ontelbare tinten groen van weiland en griendgewas en rechts het rustige groenomzoomde kanaal met de karakteristieke ophaalbrug bij Schelluinen.

Een restant van de oude dijk dook in Den Bout dapper het griendland in, tot het water van het Boutse gat haar de weg versperde.⁴ Het is niet onwaarschijnlijk dat de buurtschap Den Bout haar naam aan dit restant te danken heeft, immers het woordenboek geeft diverse verklaringen voor het woord bout, waarvan de volgende op de naam van de wijk van toepassing zouden kunnen zijn.

- a) hoger gelegen stuk grond (de z.g. oude dijk)
- b) overgebleven stuk van weggefallen of weggeslagen dijk.
- c) Bouteind = einde van een doorgebroken dijk.

Aan de rivieroever was het tracé van de oude dijk nog te herkennen.

Het land was hier hoger en in latere tijden was de aanleg van een zomerkade voldoende om van een wilde uiterwaard een beheersbaar buitenpolder te maken. Iedereen sprak hier trouwens van 'De Havelingen'. Er waren wel mensen die vertelden dat de uiterwaard eigenlijk Avelingen heette, maar dat geloofde niemand. Zelfs op de officiële kaarten stond Havelingen. Er lag achter die mysterieuze grienden immers een prachtige inham,⁵ die menige schipper een veilige haven bood. Louwrens den Breejen, mijn overgrootvader, ankerde hier zijn tjalk 'de Twee Gebroeders'. Hij had zijn hele gezin aan boord en op een kwade dag toen vrouw Hanneke met zware hoofdpijn in de roef lag en de mannen de wal op waren om hout te sprokkelen, sloop de achtjarige Gerrit, met zijn tot zeilboot omgebouwde klomp, aan dek om te gaan spelevaren, viel over boord en verdronk. "Was ik er maar bij geweest, dan was het niet gebeurd", zei zijn oudere broer Kees (bijgenaamd de Golo), een echte waterrat, de legendarische 'beste zwemmer' van het dorp. Erg toegankelijk was het (H)avelingen gebied niet en de griendbazen en Schelluinse boeren, die hier pachten, zagen er liever geen vreemdelingen.

Alleen de mensen die dichtbij woonden kwamen er wel en kenden de namen van Grote Wiel en Barteslootje en waren bekend met de verborgen plassen, zoals het Groene water en het meertje op de grens van Gorinchem.

Het gebied was toentertijd – evenals trouwens de gehele Hardinxveldse polder – overwegend beplant met griendgewas, hier en daar onderbroken door stukjes weiland. Alleen in de bezettingstijd werd er, op bevel van hogerhand, op de hoger gelegen weilanden grasland 'gescheurd' en waarop o.a. peulvruchten werden verbouwd.

In het najaar van 1944 nam de Duitse Waffen SS posities in langs de dijk om de snel terugtrekkende restanten van Duitse legereenheden op te vangen en zodoende aan de grote rivieren een frontlijn te vormen, teneinde daar de geallieerde opmars te stuiten. Ook de Avelingen ontkwam niet aan hun aandacht. De Duitsers bouwden een voorpost in een keet aan de rivier. Tot grote hilariteit van de bevolking werden ze verrast door hoog water. De Avelingen

liep vol en de soldaten kwamen wadend naar de dijk. De voorpost kreeg daarna de beschikking over een rubberboot. Toen ze vertrokken waren, zwierven de Boutse jongens weer veel door de uiterwaard, altijd voorzien van een kleine wiedhaak en in veel gevallen een hakmes en polsstok en sloopten de achtergelaten rubberboot. Ook vonden de jongens een verdronken kind in de geffels⁶.

Op een dag zagen de bewoners, vanaf de dijk, hoe bij Sleeuwijk de veerboot Gorinchem 5, die de Duitsers hadden gevorderd, door Engelse vliegtuigen tot zinken werd gebracht. Er kwam van alles lageruit drijven. Toen er twee paarden aanspoelden, ging dat natuurlijk als een lopend vuurtje door Den Bout. Het strandje aan de rivier was in een mum van tijd veranderd in een slagerij. In zinken teilen werd de buit snel naar de dijk gebracht en menigeen vulde zijn schamel rantsoen aan met puik paardenvlees.

In de onvergetelijk mooie zomer van 1947 zochten de mensen massaal de oevers van de Merwede op en zelfs in de doorgaans zo rustige Avelingen vond men in de weekeinden een record aantal recreanten, maar daarna keerde de rust terug.

Er was in de eerste helft van de twintigste eeuw dus weinig veranderd in de uiterwaard. De buitenstaander was zich nauwelijks bewust van de wondere wereld van de griend, maar onder de bewoners van Schelluinen en Den Bout nam de belangstelling toe. Vooral de natuurliefhebbers onder hen speurden er graag rond op zoek naar uniek planten- en dierenleven. Ook jagers – zoals Versloot van 'De Nieuwendijk' – speurden er naarstig naar het in ruime mate aanwezige wild waaronder hazen, konijnen, fazanten en patrijzen.

Voor hen doemden donkere wolken aan de politieke horizon. Vijf jaar na de oorlog was de wederopbouw bijkans voltooid. De industrie had bedrijfsruimte aan het water nodig en de uiterwaarden waren voor dat doel geknipt. Buurgemeente Gorinchem, waar expansie hoog in het vaandel stond geschreven, had haar gedeelte van de Avelingen al voor industrieterrein gereserveerd. Ook de gemeente Hardinxveld had grootse plannen. Er was oppositie, dat wel, maar de progressieven spraken

notabene al over inpoldering van de Biesbosch, om er een mega industriecomplex van te maken, dus niets leek meer veilig. Wel scheen Staatsbosbeheer bezig te zijn om te trachten zoveel mogelijk grond in de Avelingen aan te kopen, om daarmee de industriefanaten een tegenstander van formaat te bieden. Ook de niet te onderschatten functie van waterberging bij extreem hoge rivierstanden scheen een rol in de discussie te spelen. Hoe zou dat aflopen?

Het had inderdaad geen haar gescheeld of dit prachtige natuurgebied zou zijn opgespoten tot industrieterrein en ook de mogelijkheid van binnendijken werd overwogen. Gelukkig deed de gemeente Hardinxveld het beter dan de buurgemeente en werd het plan, met vooruitziende blik, afgeblazen. Steeds meer won de overtuiging veld, dat er tussen al die huizen een plekje groen moest overblijven. De gemeente Gorinchem had al, pal tegen de gemeentegrens aan, een vuilnisbelt ingericht, waar elke dag tonnen afval werden gedeponeerd. Gelukkig werd die na enkele jaren weer buiten gebruik gesteld.

De Avelingen is tegenwoordig een natuurreservaat, in de zestiger jaren opgekocht door Staatsbosbeheer. De uiterwaard is jammer genoeg kaler geworden, omdat nogal wat grienden zijn gerooid.

Staatsbosbeheer heeft het gebied toegankelijker gemaakt door een asfaltpad aan te leggen, dat een verbinding vormt tussen de dijk en de rivieroever.

Bankjes en picknicktafels werden geplaatst en een fraaie aanplant van essenbomen zorgt aan de oever van het Avelingerdiep voor een prachtig natuurlijk evenwicht. Een pad door een der overgebleven griendjes zorgt ervoor dat de wandelaar nog een indruk kan opdoen van hoe het vroeger geweest is.

Na de dijkverzwaring is er weer het een en ander veranderd. Laten wij nog eenmaal een blik werpen op 'ons' unieke natuurgebied. Wij staan op de verhoogde dijk. Vroege vissers hebben in het kanaal hun hengel uitgeworpen. Aan de steiger van jachthaven Wolferen bewonderen pleziervaartuigen hun spiegelbeeld. Boven de weiden van de Avelingen lossen de laatste nevels op in de morgenzon.

Wij zien nieuwe, tot vreugde van kikker en reiger, gegraven moerassige poelen. De uitgegraven klei werd voor de dijkverzwaring gebruikt. De parkeerplaats bij het middenpad is verdwenen, die is naar de Gorkumse Avelingen verplaatst. Achteraan het asfaltpad is ook een mini kampeerplaatsje⁷ compleet met waterpomp, gerealiseerd. Onder langs de dijk is vanaf Gorkum tot aan de Buurt een breed fietspad aangelegd.

De vogelliefhebber kan zijn hart hier ophalen. Reigers, een enkele ooievaar, fuut, ijsvogel, roerdomp, karekiet, specht, zangvogels, oeverzwaluwen op de zwetsplaat, ze zijn er of waren er te vinden. In het voorjaar vinden kieviet en grutto hier hun broedplaats.

Wanneer het gebied door het hoge bovenwater overstroomd is komt er een onwaarschijnlijke invasie van honderden trekvogels neergestreken waaronder wilde ganzen (grauwe-, kolrot- en brandgans), diverse eendensoorten en de knobbelzwaan, kortom een waar vogelparadijs.

Een rijkdom aan flora, die normaal alleen in gebieden ver over onze grenzen te vinden is, maar aangevoerd door de rivier en achtergebleven bij het droogvallen na een overstroming hier welig tiert, maakt het gebied extra interessant.

De najaarsstorm van 2002 heeft jammergenoeg vreselijk huisgehouden in de fraaie wilgenbossen. Het beeldbepalende hooggewas zal weer jaren nodig hebben om zich te herstellen. Rest mij nog te vertellen van de ANWB 'Avelingen wandelroute', die sinds kort het gebied doorkruist. Kom er eens kijken, maar niet allemaal tegelijk.

1 Aveling (oud-noors, betekende kracht of sterkte) In Nederland een strook grond langs een dijk die voor de stevigheid van de dijk, onaangeroerd moet blijven.

2 Tachtigjarige Oorlog.

3 de Groenendijk genaamd.

4 Ook in Gorinchem restte nog een gedeelte van de oude dijk, aldaar bekend als 'De Punt'.

5 Het (H)avelingendiep.

6 Geffel: Naam voor het drijvend vuil, dat de rivier bij vloed op de grens van land en water achterlaat.

7 Bestemd voor z.g. paalkamperen.

DE MERWEDE

*In hoog en laag deelt zij met mij
dezelfde diepte*

*van hier tot ginds in eindeloos tij
het eigen geheim
van oorsprong tot in eeuwigheid
die schepping omvat*

*de hartslag in de adem van het
stromende voorbij
vertaalt in etmalen van gisteren
en morgen*

*de ingebedde liefde
als die van haar en mij*

Co van de Bree

HARDINXVELD-GIESSENDAM. Gezicht op de Rivier

JAONUS IS OK VAN DE PERTIJ

W. de Leeuw

Toen d'r onderlest bij me aon de bel getrokken wier om te hoore of ik soms nog een bijdraoge veur de fêestkrant ha legge, ha 'k eigeluk niks bezonders achter de hand. Mêestentijds is t'r nog wel iets in ooverensie mor de zak van Sinterklaos was dut keer leeg. Zôodoende zouwe de leezers d'r bekaaid afkomme wat dat aongaot. Mor, wacht is eeve; as hullie fêeste dan is d'n ouwe Joanus ok temet in z'n bruidsdaoge.

De ouwere leeje onder ons motten um best nog wel hebbe gekanne. Hij weunde vroeger in Buitendams omtrent de Kattebuurt. Aon deuze kant van de Kerremelkslôôt. Jullie kanen um nog wel uit êên van de verhaoltjies in "Ievers tusse Koai en Kloeve".

As 't 'r opaonkomt is Jaonushie miet z'n Odderjonnao eigeluk m'n eerste schaokel gewist mit de Histooriese Verêeniging.

Da's andere koek. Nie langer geteut en dien ouwe koei daoluk mor uit de slôôt gehaald. Hoe de vurk aon de steel zit dat za'k ie is rap vertelle. Zet jie mor schrap.

Op een keer stong d'r in de krant dat 'r ter geleegenegheid van 't tienjaoreg bestaon (twêede lustrum stong d'r eigeluk) van de Histooriese Verêeniging een verhaolewedstrijd uitgeschreeve wier. In de taol van hier aon d'n dijk dat moch ok gerust. As 't mor veur êên augustus 1988 bij de sikkeretaorus binne was. En wat dink ie? De zjuurieminse gavve Jaonuze de twêede prijs. Dat was zat. D'r was nog een report bij ok. In 't veurege gemêentehuis wiere de prijze uitgeraakt. Ter eere daarvan heb ik "Jaonus op vrijersvoete" een pleksie gegeeve in m'n eerste boeksie. Jammer dat 't uitverkocht is. Daorin ko je ok zien dat 'r al hêel wat veranderd is in Buitendams. Niemand hoef bevôdbeld meer deur de kou (soms bij nacht en ontij) naor buitene om een grôte of klaine boodschap op 't huisie te doen. Odderjonnao lôôp nie meer mit aagegebraaide kouse van dieldraods sêet d'n dijk uit te sporte, mor stapte naor een hortie zôôgenaomde glaoze kouse gedraoge te hebbe, ok kalmpjes oover op penties as ze sondas naor de kaark gaot. Och, je mot wel hee? zeg ze dan.

Teege jou gezeeed, mosse ze wel zuinechies aon doen. Om kort te gaon, d'r mos niks in de weeg komme of ze zaote omhông. Al schouw 't wel veul toen ze konne gaon Dreeze. Toen was 't lek boove waoter.

Om d'r mee om te gaon zijn 't aaltijd hebbelukke minse veur ons gewist en konn we 't best mit hullie rooije.

Als ie Jaonuze nie goed kan dan lijkt ie een saaidôôs en is tie volges sommege 'n drôoge bokkum. In aale geval is 't wel een hardijzer. Mo je naogaon. Vleede week was tie bij Willeme in de kooleschuur doende, toen die weer zôô'n scheut deut z'n bête kree. Nou ha 'k van iemand al is van een pèerdemiddel gehoord daorteege. Mor daor wilden die nie êens naor luistere. Loat staon perbeere. Gêen dinken aon. Uit prinsiepe nie. Wat mit een vreemd woord zôôveul beteekent as: je kan de pot op. Daor begon die nie aon.

Gelukkeg vur 't vintjie is tie nou weer aon de beeterende hand. Al trekt ie soms nog lilluk mit z'n bête. En as 't beddegaaonstijd is naor z'n leste borrechie blommepap dan is 't heus gête plezierraaisie vur um om in de bedstee te motte klaauwe. Och, zegt ie dan ok nog dat een mins ok nie om d'n haoverklap naor d'n dokter runne kan veur ieder wissewassie. 't Zel op d'n duur wel overbeetere. Daor het ie wel moed op teminste.

Ha je trouwes ok wel is gehoord dat ie pas op laotere leeftijd druk doende gewist is om fietse te leere? Joat mins. Achter bij ons op de waarf. Tusse de hoepestalle en achter de spaonderschelve langs d'n dijk en dus uit 't zicht van de minse. Vanuit d'n huis vendaon zag ik 't hêele spul aon. Slingere dat ie dee. Op een deurtrapper, zonder jasbeschaarmer of kettingkast mit z'n sokke oover z'n broekspijpe om z'n broek vrij te houwe, slingerden ie zôô da 'k gaonde doch: nou zel 't beure, temee kwakt ie teege de drôogstelling en legt ie midde tusse de broe-neetels of hobbelt ie as 't een beetjie wil de Giesse nog in. Je kan zegge waje wil, mor 't is 'n echten deurdouwer, die Jaonus. Een vlotte rijjer is nie meer uit hum gegroeid.

Odderjonnao is van d'n haarfst ok passies mekeerende gewist.

Ze bleef mor tobbe mit d'r laainde en kloeg is oover d'r hekse. Mor dat wi 'k kwijt zijn. Dat kwaoltjie kwam in onze femielie schijnbaor nie veul veur. Omdat ze volges heurzelf nie hard genug opschoot is ze naor een hoomepaot gegaon; zôô'n korrelthiesdokter in Dordt. Zôô, dut mos t'r ok nog effe uit oover heur.

Ze hebbe keind noch kraai op de wêêrld die twêê en kanne mit eere genoemd worde. As ie begriipt wat ik bedoelt. As tie 't ziet zitte dan zel ie um wel op 't fêêst in leevenden lijve kanne ontmoete. Dinkeluk zel die Odderjonnas wel nie mee kanne krijge. Die blijft 't alderliefste mor thuis. Die is nie zôô binnelôôpereg van d'r aage. Dan is t'r ok de minste kans op heibel en mekaor de kêêt uit vechte zôô as ie van sommege wel hoort. Bij hullie is aales koek en aai.

't Is onderhand koffietijd geworde. Hoor, ze roept al:

Jaonus, kom ie d'rin?

Dan gaon we 'n baksie doen.

Best vrouw. Moeder zou vroeger gezeed hebbe: da's goed vur 't zog. Dat hoor ie teege-woordeg nie veul meer zegge hee?

Dat is toch ok gêên praot waor keinder bij zijn.

Jaonus hieuw z'n mond en prakkezeerde hoe die Odderjonnao zôô wijd zou kanne krijge dat ze toch mit um naor 't kommende fêêst mee zou gaon. Want daor fiegeleerden die op.

IN MEMORIAM

WOUTER DE LEEUWERK

Juist toen dit mededelingenblad gereed was om naar de drukker te gaan, bereikte ons het droeve bericht dat de heer Wouter de Leeuwerk op 30 juli is overleden.

De Historische Vereniging is hem veel dank verschuldigd. Hij had altijd grote interesse voor de streektaal van ons dorp. Diverse publicaties over dit onderwerp verschenen van zijn hand. Zijn laatste bijdrage vindt u hierboven.

We zullen zijn belangstelling en inzet voor onze vereniging missen.

De heer De Leeuwerk werd 86 jaar en is op 4 augustus, op het kerkhof van Hardinxveld-Giessendam, begraven.

TIEN JAAR W.J. DE GEUS VAN 'T VERLAATFONDS

T. Groeneweg

Rijka de Geus

Op 3 mei 1993 richtte Mevrouw Rijka de Geus, toen wonende te Capelle aan den IJssel, bij haar laatste testament, verleden voor notaris Mr. H.F.L.M. Schuurbijs te Hardinxveld-Giessendam, de Stichting W.J. de Geus van 't Verlaatfonds op. De stichting heeft haar zetel in de gemeente Hardinxveld-Giessendam.

Rijka noemde de stichting naar Willem Jacob de Geus, geboren 08-10-1860 overleden 15-03-1932 en Maria van van 't Verlaat, geboren 08-09-1864, overleden 01-05-1944 respectievelijk vader en moeder van de testatrice, geboren te Hardinxveld op 13-06-1904 en overleden te Capelle aan den IJssel op 04-08-1994.

Zij was het enige kind van genoemd echtpaar en bleef ongehuwd. Vandaar dat zij onder last van enige legaten tot enige erfgenaam de Stichting W.J. de Geus van 't Verlaatfonds in het leven riep. De stichting droeg zij postuum op aan haar moeder Maria van 't Verlaat.

De statuten van de stichting werden voor genoemde notaris verleden op 20 januari 1995.

Volgens art. 2 is het doel van de stichting om jongeren in staat te stellen een wetenschappelijke opleiding te genieten door aan hen uit de zuivere inkomsten van het vermogen van de stichting een bijdrage in de kosten van hun studie te verstrekken, alles met in achtneming van strenge bepalingen, vermeld in 13 artikelen van de statuten.

Artikel 3 vermeldt dat de stichting steeds bestuurd zal worden door alle personen die lid zijn van het bestuur van de Coöperatieve Rabobank "Hardinxveld-Giessendam". Indien een vacature ontstaat door het niet bezetten van een plaats in het bestuur van de stichting door een lid van het bankbestuur, dan zal de bevoegde Arrondissements Rechtbank een

nieuw bestuurslid benoemen. Dit is tot nu toe niet nodig geweest, want de 4 bankbestuurders hebben hun functie in de stichting ingenomen. Op 10 juli 1995 benoemde het bestuur als haar algemeen gemachtigde de heer T. Groeneweg, die de administratie en correspondentie verzorgt.

In artikel 4 wordt omschreven wie voor een bijdrage in aanmerking komen. Dit opmerkelijke artikel luidt als volgt: Voor gemelde bijdrage (hierna verder aangeduid met toelage) kunnen in aanmerking komen:

- a. bij voorkeur een mannelijke wettige nakomeling van Jan de Geus (de grootvader van de testatrice van vaderszijde) die de naam De Geus draagt;
- b. indien geen personen als onder a. bedoeld aanwezig zijn, bij voorkeur een mannelijke wettige nakomeling van Pieter van 't Verlaat (de grootvader van de testatrice van moederszijde) die de naam Van 't Verlaat draagt.
- c. indien geen personen als onder a. en b. bedoeld aanwezig zijn, bij voorkeur een mannelijke wettige erfgenaam van Jan de Geus voornoemd die de naam De Geus niet draagt.
- d. indien geen personen als onder a., b. en c. bedoeld aanwezig zijn, bij voorkeur een mannelijke wettige nakomeling van Pieter van 't Verlaat voornoemd die de naam Van 't Verlaat niet draagt. Voor elk der laatstgemelde alinea's a., b., c. en d. geldt dat onder wettige nakomeling niet is begrepen een geadopteerde persoon en een nakomeling van een geadopteerde persoon. Indien de successierechten op mijn nalatenschap zullen worden bepaald met toepassing van het bepaalde in artikel 24 lid 1 sub 4 (of een soortgelijke reductiebepaling), dan wordt vervolgd:
- e. indien geen personen als onder a., b., c., en d. bedoeld aanwezig zijn, bij voorkeur een Nederlandse Protestant (e) die in de Alblasserwaard woont.

Andere personen dan onder a. tot en met e. bedoeld kunnen nimmer voor een toelage in aanmerking komen. Om voor een toelage in aanmerking te komen, geldt voorts:

dat de betreffende jongeren reeds het eindexamen van een Havo, Atheneum, Lyceum of Gymnasium met gunstig gevolg hebben afgelegd (voor deze studie wordt dus geen toelage verleend), dat de betreffende jongeren aanvangen de studie voor waterbouwkundig ingenieur, werktuigbouwkundig ingenieur, arts of predikant (voor andere studies wordt dus geen toelage verleend), en dat van de betreffende jongeren moet blijken dat noch zijzelf, noch hun ouders of verzorgers in staat zijn de studiekosten te voldoen zonder toelage.

Omdat de Inspecteur Registratie en Successie te Rotterdam niet accoord ging om op de nalatenschap het bijzonder tarief toe te passen komen personen, genoemd onder e. niet meer in aanmerking voor een toelage.

Conform artikel 5 plaatst het bestuur jaarlijks een oproep in drie verschillende nieuwsbladen om gegadigden te vinden, die aan de voorwaarden voldoen. Ook in landelijke fondsenalmanak is de stichting opgenomen. Maar tot nu toe heeft zich niemand gemeld, die voor een toelage in aanmerking komt. De reacties blijven beperkt tot vragen over het genealogisch onderzoek dat Groeneweg in 1995 heeft laten verrichten en een drietal theologische vervolgopleidingen, die Rijka in de akte heeft uitgesloten.

Volgens artikel 6 moeten gegadigden zich ten behoeve van het fonds willen onderwerpen aan een onderzoek naar hun aanleg voor de gekozen studie. Dat examen moet worden afgenomen door een commissie van deskundigen in tegenwoordigheid van een bestuurder. De begunstigde is bovendien verplicht steeds onmiddellijk alle inlichtingen te verschaffen, die zij betreffende zijn studie verlangen.

Het is niet verwonderlijk dat nog geen toelagen zijn toegekend omdat de bepalingen zo zijn geformuleerd dat in de huidige maatschappij vrijwel niemand te vinden is die aan de gestelde eisen kan voldoen.

Ook is het opmerkelijk dat Rijka zo duidelijk de voorkeur gaf aan mannelijke kandidaten, terwijl zijzelf in 1922 de eerste vrouwelijke ambtenaar van Hardinxveld werd. In 1950 was zij commies ter secretarie en waarnemend gemeente-ontvanger.

Tot haar pensionering in 1969 is zij ambtenaar op het gemeentehuis gebleven. Een lange staat van dienst voor deze markante persoonlijkheid, die Hardinxveld-Giessendam een bijzondere stichting naliet.

De Historische Vereniging is in het bezit van de statuten en het genealogisch onderzoek van 1995.

RECENSIES

A. Dubbeldam-van der Waal van Dijk

Het slot van Noordeloos

vertelt nog eenmaal door Arie Horden.

Een leuke prettig leesbare uitgave van de schrijver Arie Horden, die nog steeds geboeid is door de geschiedenis van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden. In dit boekje beschrijft hij de geschiedenis van 'Het Slot' te Noordeloos. Al lezend zien wij dat er in de Middeleeuwen een imposant kasteel gestaan heeft. Na de brand, aangestoken door de watergeuzen, verrijst er een prachtige luthof, omringd door een schitterende tuin. Ook dit pand werd in 1968 gesloopt. Nu staat er op dit terrein een moderne bungalow.

Uitgegeven door de schrijver. Te bestellen door overmaking van € 10,- (is incl. verzendkosten) op giro 1480665 t n.v. A. Horden, Laantje 15, Noordeloos

Genealogie Versteeg

samengesteld door Dick de Rover.

Na het samenstellen en uitgeven van een boek over de geschiedenis van zijn eigen familie 'De Rover' is de schrijver nogmaals begonnen met de genealogie van de familie van zijn vrouw, de familie Versteeg. Het resultaat mag er weer zijn. Een goed verzorgde uitgave. Veel familiefoto's. Voor de geïnteresseerden in genealogie staat er achter in het boek een lijst met overige familienamen. Dit vergemakkelijkt het opzoeken van de gegevens van de juiste familie.

Uitgegeven door: Dick de Rover, Weverstraat 225, 4205 CB Gorinchem, 0183-636092, dderover@hetnet.nl Prijs € 60,- (incl. verzendkosten.)

Eeuwenlang onderweg

Breda-Gorcum-Vianen-Utrecht

door Walter van Zijderveld.

In dit boek, 280 pagina's A4 formaat, wordt het vervoer over de weg beschreven tussen Gorinchem en Vianen. Een ogenschijnlijk eenvoudige verbinding, die echter ooit deel uitmaakte van het internationale wegennetwerk. Keizer Napoleon wilde in zijn glorie-tijd één groot Frankrijk, dat heel Europa omvatte. Om dit te realiseren liet hij overal wegen aanleggen die de verschillende hoofdsteden van de landen verbonden met Parijs. Zo kwam er in de Franse Tijd een wegverbinding van Parijs naar

Amsterdam. De weg van Gorinchem naar Vianen maakte daar deel van uit. Dit boek beschrijft een stuk ontwikkeling vanaf de tijd toen reizen heel wat minder snel ging dan in onze 21ste eeuw. Te beginnen met het vervoer door de postkoets tot het snelle vervoer over de A-27.

ISBN 90-803116-4-2 Uitgever Stichting Publikaties Alblasserwaard en Vijfheerenlanden. Te bestellen bij: Stichting Publikaties Alblasserwaard en Vijfheerenlanden, p/a Buitendams 51, 3371 BA Hardinxveld-Giessendam.

Prijs: € 19,90.

Een eeuw Boven

door Jan C. Verdonk.

Voor mij ligt het nieuwste boek van de Boven-Hardinxvelder in hart en nieren: Jan Verdonk. Hij neemt u, in deze eenvoudige uitgave, iedere vijfentwintig jaar mee op een wandeling over de dijk vanaf "Den Bout" tot het Lingege-maal. Hij begint in 1900 en laat u de veranderingen in Boven-Hardinxveld zien tot en met 2000. Alle aspecten van de samenleving komen aan de orde. Op een welhaast poëtische wijze neemt hij u mee door de twintigste eeuw. Een boeiend en lezenswaardig document. Jammer, dat ik wat foutjes ontdekte, maar toch de moeite van het aanschaffen en lezen waard voor iedereen die geïnteresseerd is in de geschiedenis van het zo bijzondere stukje Hardinxveld-Giessendam.

Uitgegeven door SJV. Te koop bij Boekhandel/postagentschap Ritmeester, of te bestellen bij SJV, Rivierdijk 4, 3372 BE Hardinxveld-Giessendam. Tel. 0184-615882. Prijs € 20,-.

Bouwen aan boerderijen

door Ton de Haan en Ed Asscheman.

Bouwen aan boerderijen. Ideeënboek voor herstel en vernieuwing van oude boerderijen. Liefde en zorg zijn de leidende thema's in dit schitterend uitgevoerde boek. In 38 reportages komen interessante en creatieve vondsten naar voren van bewoners, gebruikers en architecten om boerderijen een nieuw leven te geven.

De best bewaarde monumenten danken hun goede conditie aan een zinvol (her)gebruik. Soms wordt het karakter van de historische boerderij hersteld, een andere keer krijgt het

historisch gebouw een eigentijdse aanpassing. Iedere ingreep voegt iets toe aan het gebouw, zodat het een levend gebouw blijft, als een schakel in een historische continuïteit.

Dit boek is een uitgave ter gelegenheid van het jaar van de boerderij, 2003.

ISBN 90-5897-108-2. Uitgegeven door Roodbont Uitgeverij / Terra Uitgeverij. Te bestellen bij de boekhandel. Prijs € 27,50.

De Sint-Jorisdoelen door de eeuwen heen door A.J. Busch.

De Stichting Merewade geeft al geruime tijd een reeks boekjes uit, gewijd aan de monumentale panden in Gorinchem. Het negende deel is nu verschenen en behandelt de Oude-

of Sint-Jorisdoelen. Dit markante gebouw staande in de Molenstraat van Gorinchem heeft een veel bewogen geschiedenis. Het is gebouwd als onderkomen van de schutterij, daarna als onderkomen voor vorsten en overige belangrijke voorbijgangers. En niet te vergeten deed het gebouw meer dan honderd jaar dienst als openbare ruimte voor culturele doeleinden. Vanaf 1967 is het, na restauratie, geheel in gebruik bij het Hoogheemraadschap.

ISBN 90-70544-17-2. Uitgegeven door De Stichting Merewade, Gorinchem. Te koop bij de plaatselijke boekhandels, Het Gorcums Museum en de VVV. Prijs: € 9,50.

EEN BIJZONDERE ONTDEKKING

Wim van Westen

Hardinxvelders zullen er, als bewoners van een rivierdorp, zeker van op de hoogte zijn dat er naast monumentale boerderijen of andere gebouwen met historische waarde ook varende monumenten bestaan. Een tekst over zo'n varend monument hoeft dus niet per definitie verrassend te zijn. Maar dat er een in Nederland in 1903 gebouwde klipper in Zuid-Frankrijk zeilt, is toch wel heel bijzonder.

In het tijdschrift "Schuttevaer" van 3 december vorig jaar las ik een oproep van nazaten van een scheepsbouwer. Zij zochten gegevens over schepen die op de werf 'De Dageraad' in Woubrugge gebouwd zijn, met de bedoeling de geschiedenis van deze werf voor Woubrugge te behouden. Omdat ik zelf in 1933 op een klipper ben geboren die dertig jaar eerder op deze werf was gebouwd, heb ik maar eens gebeld. Mijn telefoontje werd zeer enthousiast ontvangen. Wat bleek? Deze in 1903 gebouwde klipper is na wat omzwervingen weer zeilklaar gemaakt en vaart nu met betalende gasten op de Gironde in Zuid-Frankrijk.

Van 1903 tot 1918 heeft schipper Scheermeyer met vrouw en kinderen ermee gevaren. Van 1918 tot 1955 was de klipper in het bezit van mijn ouders. In die periode zijn er acht kinde-

ren op het schip geboren. Twee ouders en acht kinderen leefden in de (voor hedendaagse begrippen) kleine roef.

Dankzij mijn telefoontje naar Woubrugge kwam ik achter het telefoonnummer van de huidige schipper. Via hem ontdekte ik meer over de geschiedenis van 'ons' schip. Zo werd me verteld dat de klipper bij een dijkdoorbraak in 1914 bij Stavenisse door het wild stromende water via het dijkgat de polder in is gesleurd. De schipper is met zijn gezin over een binnendijk in Stavenisse terechtgekomen. Volgens de overlevering heeft een predikant toen wat stoere schippers bereid gevonden het schip bij gunstig tij weer door het dijkgat naar buiten te varen. Hadden zij dit niet gedaan, dan had dat het einde van de klipper betekend.

Als ik u vertel dat ik de eerste 22 jaar van mijn leven op de klipper heb geleefd en op die manier heel Nederland doorkruiste, zult u zich kunnen voorstellen dat een en ander mij bij-

zonder interesseert. Maar het waren niet alleen de nazaten van de scheepsbouwer en de huidige schipper die wat konden vertellen. Ik kon hen op mijn beurt ook informatie en data geven uit de geschiedenis van de klipper.

Ook heb ik hen aan reproducties van oude foto's geholpen en aan foto's van het door mij gemaakte model van de klipper. Want de huidige schipper en zijn vrouw hebben het schip natuurlijk nooit in volledig getuigde staat gezien!

HERKOMST NAAM TIENDWEG

Dick de Jong

Ons dorp heeft twee Tiendwegen. Eén in Giesendam en één in (Boven-) Hardinxveld. Vroeger heetten die allebei gewoon 'Tiendweg'. Sinds enkele jaren is er een 'straat'naambordje bij geplaatst en daarbij is er tevens een onderscheid gemaakt tussen de Giessendamse Tiendweg en de Bovenhardinxveldse Tiendweg. Dit laatste is vooral gedaan omdat beide Tiendwegen nogal eens worden gebruikt door wandelaars of trimmers en het is niet ondenkbaar dat er bij onverhoopte ongelukjes hulp van een arts of ambulance nodig is. Dan is het prettig als die hulpverlener direct de juiste Tiendweg als einddoel kiest.

In het straatnamenboek van Hardinxveld-Giesendam, getiteld 'De Heggen en de Steggen' (is nog te koop) geef ik een verklaring voor de naam Tiendweg. Ik citeer:

'De naam Tiendweg heeft mogelijk te maken met het tiendrecht, een uit de Romeinse tijd stammend zakelijk recht van de landeigenaar (of de kerk) om een tiende deel van de opbrengst van het land te heffen. In de Karolingische tijd (751-1012) werden de landeigenaren opnieuw gedwongen een tiende van de landopbrengst af te staan aan de kerk en aan de landheren.

Oorspronkelijk moesten hooi, hennep, riet, kalveren, biggen enzovoorts in natura worden geleverd. Daartoe werd dwars door het land een weg aangelegd, de Tiendweg. Toen de belasting later in geld werd betaald werden de tiendwegen gebruikt om het land gemakkelijker te kunnen bereiken en voor het 'verbruggen' van het vee.

Elders wordt een overeenkomst met het woord 'tijen' genoemd, dat omtrekken betekent. Men komt in dit verband ook de naam tienweg wel tegen (zonder d). Tiendwegen hebben veelal ook de functie van kweldam. Ze zijn door de boeren vaak gebruikt als ontsluitingsweg naar de veraf gelegen weilanden. Voorkomende benamingen in dit verband zijn tie(nd)- of tiënweg, wat verwant is aan het Duitse ziehen, wat trekken of gaan betekent. Wellicht houdt dit verband met troepenbewegingen, die onder andere via de Tiendwegen plaatsvonden, voor het laatst in de Franse Tijd.'

In eerste instantie ging ik uit van een herkomst als weg voor de belastingheffing. Later ben ik, onder andere door de literatuur, op de gedachte gebracht dat er een andere betekenis is, die van trekken of gaan. In 'Onze Taal' van februari/maart 2003 staat in de rubriek 'geschiedenis op straat' een heel verhaal getiteld 'Tiendweg', van Riemer Reinsma. Graag laat ik dat hier volgen:

'Maar liefst 38 keer komen we de Tiend(e)weg tegen in Nederland (waarvan twee keer in Hardinxveld-Giesendam? DJ) (...) De naam is typisch een van het platteland en dat is ook volstrekt logisch. Een tiende – in later eeuwen meestal 'tiend' genoemd – was immers een belasting (gewoonlijk tien procent) op gewassen en op jongen van dieren. Men moest de belasting betalen als men gewassen en dieren had geteeld op de grond van een ander. De tiend, die oorspronkelijk in natura werd betaald, werd door de tiendplichtige boer aan de tiendweg klaargezet, zodat de tiendgerechtigde hem kon meenemen.

De tiende is van religieuze oorsprong. Deze belasting bestond al bij de oudtestamentische Joden. Zo beschrijft Genesis 28 hoe de aartsvader Jakob, die zojuist een visioen heeft gekregen, waarin God aan hem verschenen is, een belofte aan God aflegt: "Van alles wat Gij mij schenken zult, zal ik u stipt (de Statenvertaling noemt hier het veel mooiere woord 'voorzeker' DJ) de tienden geven". De oude christenen namen het systeem over en ook in het Karolingische Rijk was het op sommige plaatsen van kracht. De instanties waaraan betaald moest worden waren aanvankelijk de kerken van de parochie. Later kwamen de rechten van tienden in handen van wereldlijke personen.

De tienden werden geheven op uiteenlopende zaken. Vrij gebruikelijk was een indeling in drie categorieën. Allereerst de grote of grove tienden, ook 'groftienden', 'korentienden', 'maaltienden' of 'gaffeltienden' genoemd. Deze hadden betrekking op veldvruchten, zoals koren, hennep, lijnzaad en dergelijke. (...)

De tweede categorie, de kleine of smalle tienden (ook 'smaltienden' genaamd) werd gehe-

ven op tuinvruchten, zoals erwten, bonen, wortelen, hout, gras, hooi, rapen, radijs en kool, om maar iets te noemen.

De helderste categorie lijkt die van de zogenaamde krijtende tienden, ook 'bloedtienden' of 'beestentienden' geheten. Deze groep omvatte in principe alle dieren en hun voortbrengselen (zoals eieren), dus bijvoorbeeld lammeren, biggen, kalveren, veulens, ganzen en ander gevogelte. Het woord krijten slaat op het min of meer schorre geluid dat de dieren in kwestie produceren. (...)

Uiteraard was er bij de tiendheffing ook een mogelijkheid om te controleren of de tiendplichtige inderdaad een tiende van de opbrengst afdroeg. Het oude Burgerlijk Wetboek bevatte daarom de volgende bepaling: 'de schuldpligtigen zijn verplicht de hoopen of schoven gedurende vier en twintig uren op hunne akkers te laten staan, na vooraf den tiendheffer te hebben doen verwittigen'.

De tiendheffing moet overigens niet worden verward met de tiende penning, die Alva in het leven wilde roepen. Dit betrof een geldelijke belasting op de verkoop van onroerend goed.

REACTIES "GROETEN UIT GIESSENDAM"

Mevrouw Rijs-Verschoor uit Arnhem (een van de leden van het eerste uur), vermeldt een fout op pagina 30. In het eerste huis rechts woonde Arie van Houwelingen met dochter Agaath. De echtgenote van Jacob Verwoerd was niet Flora maar Helena van den Berg. Flora was zijn zuster.

Dhr. H. Kortland uit Breda maakt ons attent op een fout in de beschrijving op bladzijde 39:

"Toen het oude sluishuis gesloopt zou worden hebben wij, familie Kortland, enige tijd in een houten noodwoning gebivakkeerd totdat schoenmaker Van Dijk naar Binnendams verhuisde en wij diens huis, het huis naast "De Zwaan", konden betrekken. Dat zal omstreeks 1925 zijn geweest.

Vader was sluismeester en moeder dreef de kruidenierswinkel. Deze situatie heeft bestaan tot na de oorlog. Toen vond een woningruil plaats met de familie Boer in Binnendams die daar ook een winkeltje had. Wout Boer werd vervolgens de sluismeester."

Mevr. Bakker wijst ons op een fout op blz 41: "De groente- en fruithandel Bongen staat niet op de foto want dat huis stond recht voor de Dam. Het meest linkse huis is nu Dukel, het tweede huis van links was van Bakker, het derde huis van links was van Van Slijpe, waar later Maris in gewoond heeft".

Wij danken u hartelijk voor uw correcties!

PRESENTATIE BUITENDAMS 4

Op 12 april 2003 is de jubileumuitgave "De historie van het pand Buitendams 4", geschreven door Arnold de Haan, gepresenteerd in, hoe kon het ook anders, het pand Buitendams 4, aan dhr. H. de Kok.

Op de foto ziet u Arnold de Haan, eigenaar, restaurateur, bewoner van het pand, en Huib de Kok.

HISTORISCHE OPEN DAG

Op zaterdag 24 mei is de Historische Open Dag gehouden in het Hervormd Centrum aan de Talmastraat. Deze open dag is een jaarlijks terugkerend evenement onder verantwoordelijkheid van het HOAV (Historisch Overleg Alblasserwaard en Vijfheerenlanden).

In verband met het 25-jarig bestaan trad onze vereniging dit jaar op als gastheer. Op deze dag gaven de verenigingen uit de regio die zich met de historie, in de ruimste zin van het woord, bezighouden acte de présence.

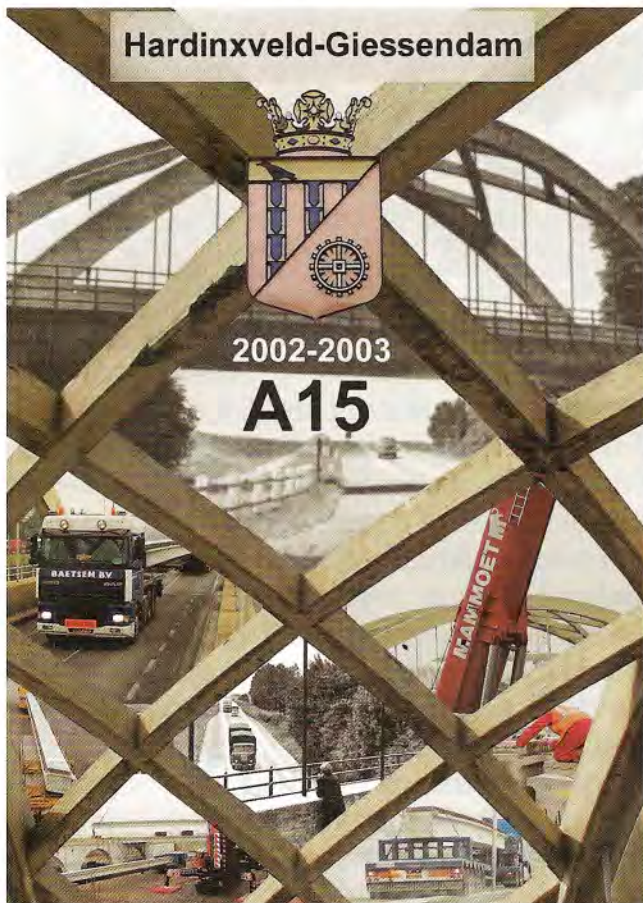
De voorzitter van het HOAV, dhr. F. Stuy, opent de Open Dag.

Genealogen konden hun hart ophalen!

DE BOOGBRUG

Dick de Jong

Hardinxveld gezien door de boogbrug.

Foto gemaakt door L. Berghuis.

Zestig jaar lang was 'de boogbrug' een begrip in Hardinxveld-Giessendam. Het maakte niet uit of het daarbij ging om de brug tussen de Rivierdijk en de Peulenstraat of de brug op de 'Kaai'.

Het ging over één van de twee markante bruggen over de rijksweg. Eén halverwege het dorp en één aan de westkant. Twee bruggen met het doel om twee overkanten met elkaar te verbinden. Die bij de 'Kaai' werd beroemd vanwege de doorbraak in 1953. Een doorbraak die altijd

De boogbrug getekend door dhr. G. van der Hoff.

aan Sliedrecht wordt toegekend, maar die feitelijk op Hardinxvelds grondgebied plaatsvond. Maar van mij mag Sliedrecht die twijfelachtige eer houden.

Ooit waren er meer van diezelfde soort bruggen. Eén weten we allemaal nog te liggen: die bij Papendrecht. Maar waar er verder in Nederland nog resteren; ik zou het niet weten. Die boogbrug staat in ons geheugen gegrift vanwege de betonnen bogen, die op de baldadige jeugd altijd een sterke aantrekkingskracht hadden. Je werd pas als echt stoer ervaren als je over één van die bogen durfde kruipen.

Echt lekker kun je je daarbij niet gevoeld hebben, maar het feit dat je vriendjes het niet durfden maakte veel goed. Vooral na een nieuwe verfbeurt staken die bogen fel af tegen een blauwe lucht.

Als er een regenbui kwam aandrijven was het contrast heel fraai om te zien. Op de een of andere manier hing er een soort spanning rondom die boogbrug. Misschien wel omdat ons als kinderen werd verteld dat de Duitsers in

de oorlog springstoffen in de brug hadden aangebracht. Als dat werd verteld tijdens een wandeling over de brug, dan werd altijd gewezen op de rechthoekige gaten in het dikke beton. Daarin was die springstof aangebracht. Het was dan alsof de brug alsnog – en zonder springstof – ogenblikkelijk de lucht in zou kunnen vliegen. Misschien kwam die spanning ook wel door wat anders. De grote losliggende tegels op de voetpaden. Het feit dat je daar niet mocht fietsen, maar het toch altijd deed.

Of de sterk glooiende stoepjes, zowel in Sliedrecht als in Hardinxveld, naar het fietspad langs de rijksweg. In Neder-Hardinxveld heette die stoep het Meijwaardpaadje, genoemd naar een groentekweker en -handelaar aan het begin van de Peulenstraat.

Overigens waren die beide bruggen door een directe weg met elkaar verbonden: het fietspad langs de rijksweg. Eén van de mooiste fietspaden van ons land. Nederlander kan haast niet. Langs de rivier, daarvan gescheiden door stukken uiterwaard en grienden met strandjes. Een fraaie rivier, met kribben, die aan Jan Blanken doen denken, een waterstaatskundige, die veel voor de normalisatie heeft gedaan. Aan de andere kant van het fietspad ligt de rijksweg. Daarachter de woonwijk de Peulen. Onder dat fietspad een sluisje tussen de Merwede en de Giessen.

Uitzicht op een watertoren (Sliedrecht) en een scheepswerf ('De Merwede'). Als je tegen de schemering op dat fietspad rijdt dan lijken er overal sigaren te liggen; het blijken traag overstekende naaktslakken te zijn. Maar het meest Hollands is nog wel de wind, die daar altijd waait. Zelfs als het windstil lijkt, voel je daar wind langs je heen gaan. Als je op de fiets zit is wind altijd hinderlijk, behalve als je hem mee hebt. Tegenwind vergt altijd meer energie en als die wind ook nog eens regen of erger neerslag tegen je gezicht doet striemen, is het helemaal niet prettig.

Maar als je tussen die beide boogbruggen op het fietspad reed, gaf je niet om de wind. Je wist dat als je 'de boogbrug' had bereikt je verder kon fietsen in de luwte van de bebouwing. Als je daar was, dan was alle leed geleden. Maar hoe moet dat nu...?

SCHENKINGEN

Rechthoekig petroleumblik

Handvat en uitschenktuit aan de bovenzijde. Geschonken door Dhr. W. van Westen te Hardinxveld-Giessendam.

Decoratietegel

Decoratietegel in reliëf. Voorstelling van de Peulenstraat met de Nederlands Hervormde kerk in bruin, geel en blauw. Geschonken door Dhr. J. Muilwijk te Arkel.

Foto Huibjesbrug

Foto van de oude Huibjesbrug, geplakt op spaanplaat ondergrond. Geschonken door Dhr. M.C. van den An del te Krimpen aan den IJssel.

Gereedschap

Waarschijnlijk gebruikt om het verloop van een profiel te controleren of bij te werken. Geschonken door Mevr. Wijzenbroek te Hardinxveld-Giessendam.

Waterfornuis

Blikken speelgoed waterfornuisje. Kon d.m.v. spiritusblokjes gestookt worden. Geschonken uit de nalatenschap van P. den Breejen te Utrecht.

Strijkijzer

Gietijzeren strijkijzer no. 6. Geschonken uit de nalatenschap van Dhr. P. den Breejen te Utrecht.

Petroleumlampje

De olie in het reservoir bovenin de lamp werd d.m.v. een spiritusbrander vergast. Het vrijkomende gas komt door een pijpje onder het reservoir. Het brandende gas verzorgde daarna verder het vergassen van de olie. Geschonken uit de nalatenschap van Dhr. P. den Breejen te Utrecht.

Maatbeker

Maatbekertje met vele ijkmerktekens, $\frac{1}{2}$ deciliter. Geschonken uit de nalatenschap van Dhr. P. den Breejen te Utrecht.

Warmwaterkruik

Vertinde warmwaterkruik met messing dop. Geschonken uit de nalatenschap van Dhr. P. den Breejen.

Horlogebandje

Alpaca horlogebandje waar een uurwerkje in geklemd kon worden. Geschonken door Mevr. Wijzenbroek te Hardinxveld-Giessendam.

Twee zilverkleurige dasspelden

Een voorzien van een veiligheidsketting, de ander voorzien van een ingestanste stiling. Geschonken door Mevr. Wijzenbroek te Hardinxveld-Giessendam.

Stukje zeep

Zeep met de opdruk: "voor vrede en vriendschap tussen de Indonesische en de Nederlandse vrouwen".

Geschonken door Mevr. Wijzenbroek te Hardinxveld-Giessendam

Zakhorloge

Zilveren zakhorloge uit 1856 van Franse make-lij. Merk Remontoir. Geschonken door Mevr. Wijzenbroek te Hardinxveld-Giessendam.

Originele tekening van de Boogbrug door Dhr. G. van der Hoff

Geschonken door Dhr en Mevr. Van der Pijl te Werkendam.

Dasspeld met medaillon

Goudkleurige eenvoudige schuifdasspeld. Geschonken door Mevr. Wijzenbroek te Hardinxveld-Giessendam.

Dasspeld met medaillon

Verzilverde dasspeld met in een medaillon een afbeelding van een vrouw. Volgens de schenker betreft het Pieterella van Leeuwaarden uit Culemborg. Geschonken door Mevr. Wijzenbroek te Hardinxveld-Giessendam.

Stukje hout van fregat Lutine

Zie artikel in het mededelingenblad 24e jaargang nr. 1.

Boerenbloed geschreven door C. Baardman

Geschonken door Dhr. A. Tuijtel te Brasschaat België.

Klederdracht pop

Porseleinen pop aangekleed met Hardinxveldse klederdracht uit het begin van de vorige eeuw. Geschonken uit de nalatenschap van P. den Breejen te Utrecht.

OPEN MONUMENTENDAG 2003

Zoals u wellicht weet staat de jaarlijkse Open Monumentendag, die op zaterdag 13 september gehouden zal worden, ditmaal in het teken van "het jaar van de boerderij". Naar goed gebruik wordt ook dit jaar weer door onze vereniging ingehaakt op dit evenement. Al enkele jaren achtereenvolgend werden in dat kader exposities en andere activiteiten, die aansloten bij het

Binnendams 26.

steeds wisselende landelijke thema, georganiseerd in de benedenruimte van herberg De Witte Swaen.

Omdat dit jaar in het teken staat van de boerderij, en in het bijzonder in Binnendams daarvan nog fraaie historische voorbeelden te vinden zijn, is dit keer aan de invulling van deze dag een geheel andere wending gegeven. Dankzij de bereidwillige medewerking van de eigenaar, de heer C. Muilwijk, zullen de door de vereniging georganiseerde activiteiten dit jaar plaatsvinden op het erf van de onlangs zo fraai gerestaureerde boerderij Binnendams 26, waarbij ook een gedeelte van de boerderij kan worden bezichtigd. De concrete invulling van de op te zetten activiteiten moet nog plaatsvinden maar noteert u deze datum alvast in uw agenda.

Ook in en rondom het museum De Koperen Knop wordt die dag aandacht besteed aan boerderijen en al wat daarmee samenhangt, zodat het op 13 september ongetwijfeld druk zal worden in Binnendams.

ACTIVITEITENOVERZICHT MUSEUM DE KOPEREN KNOP

DE BOERDERIJ 28 juni t/m 13 september 2003

2003 is het jaar van de boerderij. Deze expositie over de Alblasserwaardse boerderij vindt plaats in co-productie met de Stichting Boerderij & Erf Alblasserwaard-Vijfheerenlanden.

TUINEXPOSITIE TINA LINTVELT 28 juni t/m 13 september 2003

OPEN MONUMENTENDAG 13 september 2003

(thema boerenbouw) met boerenmarkt en kinderactiviteiten; open van 10.00-17.00 uur.

EXPOSITIE TEKENINGEN 20 september t/m 5 november 2003

WETENSCHAP EN TECHNIEKWEEK oktober 2003

ANTIEKBEURS 7 en 8 november 2003

LEZING DOOR SANNY DE ZOETE OVER LINNEN november 2003

EXPOSITIE GEPERST EN GEMANGELD; LINNENGOED 15 november 2003 t/m 24 januari 2004

INLICHTINGEN BIJ HET MUSEUM 0184-611366

OPEN: dinsdag t/m zaterdag 13.00-17.00 uur

Binnendams 6, 3373 AD Hardinxveld-Giessendam

➡ **Zie ook de internetsite:** www.koperenknop.nl

UITGAVEN IN DE HISTORISCHE REEKS EN SPECIALE UITGAVEN DIE NOG DOOR DE HISTORISCHE VERENIGING TE LEVEREN ZIJN:

Buitendams 4(1778-1978).....	€	2,25
Molens van Hardinxveld-Giessendam.....	€	3,85
Den Eendenbout (opgraving in een woonheuvel).....	€	3,85
Makelaars van Hardinxveld-Giessendam.....	€	3,85
Buitendams 118 (Giessendamse boerderij).....	€	5,45
700 jaar Dam.....	€	3,20
Swets tabak en daar blijf ik bij.....	€	6,60
Hardinxveld en Giessendam in de Franse Tijd.....	€	5,65
Café Schalk.....	€	5,65
De Hongerwinter.....	€	6,60
De Hennepteelt.....	€	4,40
Het kleine monument in Hardinxveld-Giessendam.....	€	5,45
Gemeentehuizen van Hardinxveld-Giessendam.....	€	2,25
Aart van Bennekum, kunstenaar.....	€	6,80
100 jaar Nederlandse Protestantenbond.....	€	6,60
levers tussen Kaai en Klove, deel II.....	€	6,80
Uit de pen van tante.....	€	6,80
Schuttevaer en Binnenvaart (uitverkocht).....	€	-
De Crisisjaren in Hardinxveld en Giessendam (uitverkocht).....	€	-
Vrouwenrecht en liberalisme aan de Merwedijk.....	€	6,60
De samenvoeging van Giessendam en Hardinxveld.....	€	8,85
C. Baardman, de schrijver en zijn werk.....	€	7,95
Het Langeveer.....	€	6,60
De Indiëgangsters.....	€	12,50
1899-1999 Nieuws van honderd jaar geleden.....	€	6,80
Groeten uit Giessendam.....	€	8,25
Historie van het pand Buitendams 4.....	€	6,50
Het Verleden Nu (fotoboek).....	€	11,35
Een wandeling door Binnendams.....	€	6,80
Van Geslachte tot Geslacht.....	€	15,90
H'veld en G'dam, van vissers- en hoepmakersdorpen naar industriegemeente.....	€	18,15
Hardinxveld en de riviervisserij.....	€	20,40
Anders nog iets (neringdoenden en bedrijven).....	€	2,25
Dr. Aris Graftdijk, Photographie.....	€	11,35
Herberg De Zwaan.....	€	15,90
Onder ons gezeed.....	€	7,95
Het verhaal van de dijk.....	€	7,95
Hoeke Doeme?.....	€	7,95

UITGAVEN VAN STICHTING DORPSBEHOUD

Van boodschappen doen naar winkelen.....	€	2,25
Heggen en Steggen (tweede druk).....	€	7,95

ALLE UITGAVEN, TENZIJ UITVERKOCHT, ZIJN VERKRIJGBAAR OP DE VOLGENDE ADRESSEN:

Historisch Informatie Centrum, Buitendams 4, elke zaterdagmorgen van 10.00 - 12.00 uur
 IJzerwinkel van de heer Coenraads, De Buurt 6, Boven-Hardinxveld, tijdens openingstijden winkel
 Secretariaat Historische Vereniging, Buitendams 77, maandag t/m zaterdag
 Museum De Koperen Knop, dinsdag- t/m zaterdagmiddag van 13.00 - 17.00 uur